

Nr 2 1964

Årgång 16

Pris 75 öre

vi kvinnor

DET ÄR DEN SVÅRA ARBETSTIDEN med skifttjänst och håltimmar som är den viktigaste missnöjesanledningen både bland sjuksköterskor och kollektivanställd sjukvårdspersonal i Stockholm framgår det av en personalenkät som gjorts vid huvudstadens sjukhus på sjukvårdsstyrelsens initiativ. Enkäten omfattade 475 personer. Arbetstiden spelar också den viktigaste rollen för avgång från anställningen. Endast 25 % har regelbunden arbetstid. 74 % har skifttjänst. 30 % har håltimmar varannan dag eller oftare. Majoriteten vill slippa håltimmar.

Mentalsjukvårdspersonalen vid Lillhagens sjukhus i Göteborg har löst nämnda problem. Sedan 1932 tillämpar man där ett system som ger sammanhängande tjänstgöring och därmed sammanhängande fritid. Systemet konstruerades på sin tid av en driftigt sjukvårdare och det har sedan dess fungerat utmärkt till personalens och sjukhusledningens fulla belåtenhet.

★

PITEPALTEN är på tapeten igen. Denna norrbottningarnas älsklingsrätt som emellertid inte faller sörlänningarna lika mycket i smaken har nu fått sin chans på den internationella marknaden. Fader Paulo Mendes från Brasilien som varit på turné i Norr- och Västerbotten bjöds på pitepalt i Älvsbyn och blev så förtjust att han tog receptet med sig hem i avsikt att introducera den i sitt hemland.

★

NORRBOTTEN skall få sina egna sommarspel. Det är författaren Björn-Erik Höjer som för sin hemprovins har levererat ett norrbottensspel med handlingen förlagd till nutiden och som skildrar kampen mellan det gamla och det nya. Det nya livet representeras av vattenbyggaren. Stycket har betitlats "Harsprånget" och kommer att framföras i Norrbotten i sommar.

★

FEM STADIGA SÄGVERKSARBETARE som på kvällarna byter ut sitt tunga arbete med timmer mot pyssel med nål och garn är ingen alltför vanlig företeelse. I Smålandsstenar finns det i alla fall en sådan "syjunta". Denna timmerklyvarkvintett sysslar på lediga stunder med något så exklusivt som knytning av ryamattor.

OMSLAGSBILDEN:

Rosa Taikon i Konstfackskolan. I detta nummer avslutar Rosa sin berättelse om barndomsärens kringflackande liv. Se sid. 6-7.

Nummer 2 - 1964 - 16:e årg.

Ansvarig utgivare:
VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:
GUNNEL GRANLID
MAUD SUNDQVIST
BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNÄ, Gimå-
gat. 40, Johanneshov. Tel. 48 59 70

★

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro 513 23 - Norrtulls-
gatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

AB Plantryck - Stockholm 1964

innehåll

	sid.
Utkik	2
Norden måste förbli kärnvapenfritt	3
Solverv	4
Prof. Linus Pauling tackar SKV	5
En zigenarflickas barndom	6
Novellen: Ett återseende	8
Vampen med karaktär MARLENE DIETRICH	10
Ulla på Gotska Sandön	12
SKV:s kongresskampanj	13
Ur bokhyllan	14
Från Riksdagen	14
Barnens sida: Indianleken	16
Käseriet: att åka tåg	19

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdats sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga **kvinnornas rättigheter**: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra **alla barn ett lyckligt liv i trygghet**; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av **freden**.

TAR MAN PÅ SIG en nystruken pyjamas på kvällen är det redan följande morgon svårt och efter två dagar fullständigt omöjligt att se någon skillnad på denna och en som man tagit på sig ostruken och bara hoplagd efter tvätten. Det är tidningen Allt i hemmet som gjort jämförelsen och som konstaterar att strykningen kan ta ända upp till 20 minuter. Väl färdigstruken läggs den undan till det är dags för ombyte. Högst fem minuter hinner man fröjdas åt resultatet. Nog skulle det gå bra att vara lite mindre ambitiös och dra in på strykningen både när det gäller pyjamas och andra persedlar för att spara tid och kraft. Det skulle bli många spartimmar under årens lopp.

★

BITTERT MÅSTE DET KÄNNAS att vräka 600 kg felfria råkor tillbaka i havet och det för att fångsten varit alldeles för lyckad. Det råkade ett fiskelag från Resö i Bohuslän ut för vid räkträlning norr om Hirtshals i Skagerack för en tid sedan. Mannarna fick i ett enda träldrag hela 1.500 kg. Men enligt rådande bestämmelser fick dessa storfiskare inte föra i land mer än 480 kg kokt och 400 kg rå råka, varför 600 kg obönhörligen måste lämpas över bord.

★

VAD ÄR EN MEDICINALASSISTENT? Är det en apparat som man använder för att blanda olika ingredienser till en medicin? Ingelunda - men om det går att få fram en tillräckligt bred opinion så kanske det blir den nya yrkestiteln för våra sjuksköterskor. Namnbyte är aktuellt, bl. a. med tanke på att männen inte längre är främmande för att tjäna som "sjuksystrar" - "sjukbröder" låter väl inte så bra. Tidsskrift för Sveriges sjuksköterskor tycker emellertid att yrkesbeteckningen är en allvarlig fråga och att den kräver skyndsam lösning. Den vill därför veta hur många som röstar för *medicinal-assistent*, ett ord som associerar till det vida fält på medicinens område som yrket omspannar, eller om det finns någon som kan hitta på något bättre.

NORDEN måste förbli KÄRNVAPENFRITT

Allt flera stödjer nu tanken på att Norden skall förklaras som kärnvapenfri zon. Uppslutningen kring den samnordiska konferensen den 14–15 mars kring detta tema är ett av den senaste tidens bästa bevis härför. Ett annat glädjande tecken som vi gärna vill notera, är det uttalande, som det socialdemokratiska studentförbundet antog vid sitt möte med representantskapet i Uppsala i slutet av februari och där man klart ger uttryck åt kravet om att Sverige skall verka för ett kärnvapenfritt Norden.

Det finns emellertid de som invänder mot att Norden skall proklamerats som kärnvapenfritt område, men dessa invändningar liknar nu mest den obotfärdiges förhinder. Innan provstoppsavtalet var ett faktum, hette det i officiella uttalanden från regeringshåll att man ville invänta resultatet av stormakternas överläggningar. Man ville först se om de kunde komma fram till ett avtal om provstopp, innan man förband sig att säga definitivt nej till atomvapen på svensk mark.

Avtalet om det partiella provstoppsförbudet slöts den 25 juli förra året och

den svenska regeringen undertecknade senare detta avtal tillsammans med mer än hundra andra stater. Vi som alltid önskat garantier för att vårt eget land inte skall bidra till spridandet av kärnvapnen såg detta som ett hoppfullt tecken på att nu var tiden inne för de små ländernas motprestation. Nu hade stormakterna tagit ett första och mycket viktigt steg på vägen mot avspänning och ökade möjligheter att förhindra vidare förgiftning av jorden. Nu borde alltså tiden vara mogen för nya steg på samma väg: *skapandet av kärnvapenfria zoner i olika områden av världen* — en av de vägar som måste prövas för att i första hand förhindra kärnvapnens spridning.

Vad får vi då uppleva? Jo, att den svenska regeringen och utrikesutskottet finner på nya förbehåll för åtgärder i Undénplanens och Kekkonen-förslagets anda.

Det är svårt att förstå varför vi skall behöva vänta på nästa steg i strävandena att uppnå avspänning; varför det först måste vidtagas vissa nedrustningsåtgärder; varför provstoppsavtalet måste bli totalt; varför Centraleuropa ock-

så måste vara kärnvapenfritt område innan vår regering kan vidta någon åtgärd i syfte att förverkliga planerna på en kärnvapenfri zon här i Norden.

Men det finns också andra regeringsståndpunkter att ta fasta på. Redan i fjol höst framförde ambassadör Alva Myrdal vid nedrustningskonferensen i Genève den meningen att man utan att invänta en universell lösning kan ta initiativ till skapandet av kärnvapenfria zoner i olika delar av världen.

Vi delar denna mening och det är därför vi ställer in oss på att intensifiera alla våra ansträngningar för att få vår egen regering och övriga nordiska regeringar att handla i överensstämmelse med de nordiska folkens förhoppningar och vilja.

Ett kärnvapenfritt Norden skulle inte bara leda till ökad avspänning, det skulle också befrämja en utveckling till allmän och total avrustning, vilket i sin tur skulle befria människorna från den ängest de känner inför tanken på att ett kärnvapenkrig kan utlösas.

Birgit Jansson

vi har
läst...

i tidskriften The Unesco Courier (nr 7–8 1963) en artikel skriven av Unescos generaldirektör René Maheu.

"Var och en har rätt till uppfostran" Deklarationen om de mänskliga rättigheterna. (Artikel 26.)

En viktig faktor bakom underutveckling är analfabetismen.

"För närvarande uppskattar man antalet icke läs- och skrivkunniga vuxna i världen till 700 miljoner — dvs. mer än två femtedelar av totala folkmängden i världen. Med vuxna menar man då personer över 15 år. De flesta av dessa vuxna analfabeter lever i mindre utvecklade områden."

"Om barn i primärskolåldern (5 till

15 år) gäller att 47 % ej gick i skolan under 1960 i Sydamerika, Afrika, Melanesiska östern och Asien. Om vi till denna siffra lägger antalet barn som nu går i skolan men som faller bort innan de lärt sig läsa och skriva och således kommer att växa upp till analfabeter så kan vi säga att det i dag finns 150 miljoner blivande analfabeter i dessa länder och att världens vuxna befolkning kommer att få 20 till 25 miljoner fler analfabeter under de närmaste 6–7 åren."

En stor internationell kampanj mot analfabetismen är möjlig om vi så önskar.

"Vid slutet av förra året framlade jag för Unescos generalkonferens en plan enligt vilken 300 miljoner vuxna mellan 15 och 50 år skulle bli läs- och skrivkunniga inom 10 år. Planen omfattade analfabeter från Afrika, Asien och Sydamerika."

"Frågan är, vill vi verkligen genomföra ett sådant företag? Vi kan inte

blunda för att det kommer att bli mycket kostsamt. Unesco har beräknat att det kommer att kosta ungefär 1.900 miljoner dollar under en tioårs period, fyra femtedelar av denna summa måste utgå ur nationella budgeter. Men kostar det inte mycket mer att låta 330 miljoner hjärnor vara outnyttjade? Och finns det inte andra utgifter som också är mycket stora och som vår planet lätt kunde undvara?"

solverv

Göteborgsskribenten Erland Dahm, själv aktiv medarbetare i Kampanjen mot atomvapnen, knyter här några reflektioner till en mycket vacker och innehållsrik kulturtidskrift som utgetts av den norska Kampanjen mot atomvapen.

Bilden t. h. utgör illustration till en dikt "Granne" av Haldis Moren Vesaas.

I juni fick hyresgästerna i allmännyttiga bostadsföretag i Göteborg beskeda om 13,3 % hyreshöjning. Orsak: sänkta ränteeftergifter och "statsmakternas beslut om skyddsrumskomplettering, på grund av det rådande krisläget i världen..."

I Portland, Oregon, USA har myndigheterna avskaffat statens civilförsvär därför att de anser det ineffektivt då området ligger inom atombombers direkta träffmål.

En del människor som i likhet med Portlands fäder tycker att talet om skydd mot supervapen är prat, har gått in i rörelsen Kampanjen mot atomvapen. Allmänheten har fått en antydning om KMA:s existens genom dess pingstdemonstrationer mot atomvapen, och genom att pressen somliga deltagares skägg och bohemiska klädsel. Framför allt har den engelska antiatomvapenrörelsen väckt uppseende, senast vid grekiska drottningen Fredrikas besök i England, då man protesterade mot mordet på dr Lambrakis, som ledde Greklands antikärnvapenrörelse.

Den norska KMA-rörelsen är mycket aktiv. Den har givit ut en synnerligen vacker och innehållsrik kulturtidskrift i ett nr — *Solverv*, redigerad av Finn Björnseth, Erik Fjellberg och Odd Ousland.

Att söka recensera en fredsagitorisk skrift är vanskligt i en kultur, där propaganda för fred är lika restriktad som rätten till sexualutlevelse, som ju officiellt bör ske enligt kyrkans normer. Man kan ta detta som utgångspunkt för att förstå KMA:s djupare syften. Med rätta påpekar prof. Wolf Weigart i "Was ist Normal im Schatte der Atombombe?" att moral i kristna kulturer handlar mera om tillåtna och otillåtna kroppsberöringar, än en nations rätt att utrota en annan med kärnvapen. Nog råder det en viss tabubelagdhet kring öppen debatt om fred. Tabubeläggandet beror bl. a. på statsmakternas ängslan för att defaultism skall spridas, som kan nedsätta krigsförberedande aktivitet. "Försvarsvänlig" är ju en positiv attityd fast ordet är synonymt med 'mordberedd'; och detta i länder vilkas officiella kristna moral bjuder att älska sin nästa och: "Du skall icke dräpa!" Lusten att "försvara", dvs. besvara hot med hot, våld med våld, påtrycks envar via uppfostran, historieundervisning, värnplikt, massmedia, allmän opinion — det är som om nationernas ledare lika mycket fruktade medborgarnas olust till krigsförberedelse (= försvar) som begreppet "fiende". Som extra irrationellt påhäng

glorifieras och heroiseras detta elände, militärtraditionalismen, i öst som i väst. Det totala försvaret kräver att medborgarna utan att reflektera följer samma traditioner som krigare för tusen år sen.

KMA söker bringa människor inse att detta är en förlegad inställning i vår tid, då stormakterna — trots alla tillfälliga avtal — (spåren förskräcka!) besitter överkill capacity — vapen nog att utrota jordens befolkning. Krigsberedskap börjar likna självmordsberedelse. KMA:s skrifter och appeller predikar med en slags väckelsestyrka tvänget av omvärdering, och angreppet är riktat mot krigsirrationalismens värsta svulst och det största hotet: domedagsbomberna.

"*Solverv*" är en mycket påkostad och vacker tidskrift. Den visar att KMA stöds av flera kända norska konstnärer och författare. KMA:s appell på sista sidan är undertecknad av femtiotalet norska kulturpersonligheter. Textbidragen är av hög klass och illustrationerna suggestiva. Bild och ord har ingått en väckande förtätning — grundtonen i tidskriften är ängslan, vemod, ångest, såsom i Tarjei Vesaas novell "Naken". Dikter och noveller ropar till ett du, till en annan människa, till alla andra människor, eller duet bakom alla du, jaget i alla jag — såsom Sigurd Evensmos

Professor Linus Pauling

tackar SKV

Brev från Professor Pauling 19.2. 1964:

Let me express to you and to the Svenska Kvinnors Vänsterförbund my deep appreciation for the wonderful action that you took in collecting the book of hundreds of signatures, as an encouragement and moral support to me in my work for peace. I shall treasure this book, as a reminder of you and your fellow workers for peace.

With the repeated expression of my thanks, and with best wishes for your continued efforts for peace, I am

Sincerely yours
Linus Pauling

"Låt mig ge uttryck åt min djupa uppskattning av Svenska Kvinnors Vänsterförbunds underbara aktion då ni samlade en bok med hundratals namnunderskrifter som en uppmuntran och ett moraliskt stöd för mig i mitt fredsarbete. Jag ska bevara denna bok som ett minne av er och era medarbetare för fred.

Er Linus Pauling."

novell, som också uttrycker något annat gemensamt för flera av bidragen: ängslan för barnen, för att barnet ej skall överleva föräldrarna, så i Arne Borgens "Jeg är redd" och Marie Takvams dikt, praktfullt beledsagad av Amadeo Modiglianos etsning.

Bidragen är underordnade temat: ängslan för kärnvapen, endast den lite tafatta novellen "Marsjen" bryter den propagandafria stilen, som annars är värdig. Deklarationen på sista sidan som redogör för skriftens syfte, är skriven av ingen mindre än Johan Falkberget. Andra bidragsgivare är Aksel Sandemose med några reflexioner om våld; en naturlyrisk betraktelse kring tvångstänkandet av Johan Borgen m. fl. Det är givande att vandra från det ena diktarsinnet till det andras tolkning av vedergällningsvapnets allhot.

Blandningen av noveller och dikter på riksmål och landsmål ger extra kraft åt texten. Landsmålet associerar till en heden tids kärvhet och lakonismer, som i islänningasagornas fjällskuggade tungsinne, medan riksmålet sjunger de nordiska höjdernas franska. Skriften vill ge plats för en paus under stridsförberedelserna, till en stilla fundering: *vad tjänar det här upprustandet egentligen till?*

Man kan försvara ett passivt anammande av givna normer, dvs. fortsätta sätta sin lit till hot och våld som medel att lösa internationella tvister och undvika personlig total omvärdering av hela frågekomplexet, genom att rationaliserande anse små fredsgruppers initiativ för meningslösa i en värld fylld av terror. Men överlåter inte då väst åt öst ett farligt ideologiskt vapen: rätten till massrörelser för fred, propaganda för fred? Kan vi inte våga tro att folk-rörelser för fred innehåller en längtan efter Pax Tellus? Själva hela det samvetsofrihetens maskineri som måste hållas igång för att väcka "försvarslust"; hårda värnpliktslagar, tendentiös nationell propaganda; etc. visar ju att viljan att dra i krig inte är så spontan, som lusten att leva i fred; i öst som i väst, som i syd, som i norr.

Ett starkt argument mot KMA tycks vara att det kan tillåtas i väst, ja, men är förbjudet i öst. Eftersom kommunismen under Stalinepokens våld skapade inflation i begreppet fred, är det ganska begripligt att rörelsen beskylls för kommunistiskt lättsinne, trots att dess representanter kallar KMA tvärpolitisk. Däremot kan invändas att inte heller i Väst är fredsarbetare helt tolererade; KMA får ej förekomma i Frankrike; i

pingstas hindrade välbeväpnad Polizei danska antiatomvapendemonstranter komma in i västtyskland; i Grekland mördades dess ledare dr Lambrakis och dess ledare åker in och ut i fängelser; ingreppen mot t. ex. "oamerikansk verksamhet" är som bekant hårda i USA. Det är Bertrand Russel, själv antiatomvapenledare, som påpekat att väst för att hålla ideologiskt stånd mot öst tvingar sig använda censurerande metoder.

Vad kan vi, folket, offren för storkrigen, göra? Inte protestera? Aldrig protestera? Tro, att de bestämmande kan och förstår sitt till allas bästa, ovan våra huvuden — alltså som före de två sista världskrigen? Och de tusentals dessförinnan. Eller kan vi medverka till en sådan ny form av demokrati, där folket självt bestämmer om vi skall delta i krig eller ej?

"Jo, det nytter å være med å holde verdenssamvittigheten våken. Faller den i søvn, er 'dagene talte'. Vi gjør oss medskyldige i en forbrytelse det ikke finnes ord for. Vi må av all makt være med å hindre at dødsengelen stiger in over terskelen til menneskehetens bolig: Jorden!" (Johan Falkberget.)

Erland Dahm

en zigenarflickas barndom

Tyvärr så blev vår skolgång avbruten på grund av att fars arbeten hade börjat sina. Vi hade väl gått omkring tre, fyra månader i denna skola. Och under tiden hade far förtennt vispkittlar till de stora bagerierna, och gjort nya kopparkärl till hotellen i Sundsvalls stad. Och eftersom arbetet nu började ta slut, så var det dags för uppbrott.

Nu hade far i förväg varit i kontakt med regementet i Östersund och där fått lov om att förtenna de stora kokvagnskärlen, som militärerna hade med sig ute på manövern.

Alltså skulle färden ställas mot Östersund.

Visst tyckte vi barn att det var tråkigt att ta avsked av våra skolkamrater. Vi hade ju fått så många goda vänner ibland dem. Den enda skillnaden mellan oss barn tyckte vi var, att de bodde i hus och vi i tält!

Men framför allt tyckte vi att det var tråkigt att behöva avbryta vår skolgång, nu när vi hade kommit igång så bra. När vi sa detta till far, så svarade han oss:

"Ni ska inte vara ledsna barn, för ni ska få gå i skola på det nya stället med."

"Och dessutom", tillade han, "ska ni få bo i ett riktigt hus precis som era kamrater gör här på Skönsmon."

Paul och jag hoppade högt av förtjusning. På bo i hus liksom våra kamrater gjorde! Och gå i skola där med! Och då skulle vi ju bli precis som vanliga barn. Tänk att få slippa svara på frågor som:

"Är det inte kallt att bo i tält?"

"Fryser ni inte när ni ska upp om morgnarna?" o. s. v.

Det är klart att det är kallt på morgonen i tältet innan far hade fått eld i kaminen! När det var tjugo till tjugofem grader kallt ute och vattenhinken var bottenfrusen. Men vi hade ju dunbolster och i dem frös man ju inte. Och för resten, så visste vi ju inte om något annat.

"Vad är det för färg på huset far, är det rött eller vitt? Var ligger det?" Frågorna haglade över honom.

"Det får ni se när ni kommer dit", sa han och återgick till sitt arbete.

Vi gav oss i väg i slutet av mars månad. Huset var gult med stora luftiga rum. Och ett kök som var som en stor sal med rostfri bänk och rinnande vatten. Vi barn sprang omkring och undersökte allting som var så nytt för oss.

Utanför på tomten fanns en stor härlig trädgård med äppelträd och vinbärsbuskar till. Mitt i trädgården stod en liten paviljong som far senare lät iordningsställa.

Eftersom detta var på våren så planterade han blommor i små lådor som han satte upp runt om paviljongen. Jag minns att det var violer. Och så lade han gångar av runda stenar som han målade vita. På var sin sida av mittgången som ledde ner från det lilla lusthuset planterade han solrosor som växte i högan sky. Och anlade rabatter av olika sorters blommor.

Ja, här fick far sannerligen utlopp för sin förmåga att skapa och smycka.

När sedan sommaren kom och allt började blomma, så blev det en mångfald av färger. Det fanns hetsigt gula blommor, som dämpades av den skymningsblåa tonen från violerna, innan de övergick i rosornas mörkröda knoppar och för att slutligen mynna ut i den svagt violettskåra tonen hos luktärterna.

Om man sedan betänker att allt detta var beläget på det mångomskungna Frösön, ja, då är det inte svårt att förstå att vi alla njöt av tillvaron här.

I slutet av trädgården hade far låtit inreda en smedja i ett av uthusen. Mitt på jordgolvet var det ett hål urgröpt som far fyllde med kol och sedan satte han till en s. k. ässja vars munstycke ledde ner i hålet under kolen.

När man sedan drog i en vev som satt på utsidan av ässjan, så blåstes luft in under kolet. På så sätt kunde elden regleras beroende på hur man drog i vevven. Ofta fick vi barn sitta i smedjan hos far och hjälpa honom att hålla elden vid liv.

Jag minns att jag blev alltid lika förvånad, var gång jag såg far förvandla ett kärl från att ha varit gammalt och ärgigt till blankt och glänsande nytt.

Vad som var mest intressant var nog när far gjorde helt nya kopparkärl. När han arbetade med ett stycke koppar så var det som om detta hade fått liv i sig.

Från att ha varit ett fyrkantigt, platt och dött stycke metall, och far nu hade klippt upp det i önskade bitar, så såg det ut som om det började att leva under händerna på honom.

Den tjocka röda kopparplåten började villigt och forma sig under fars hammarslag. Ibland föll slagen bestämt och hårt och då lät det som om han hade tagit i på skarpen och gjort klart för kopparn att: "Här fick den allt ge med sig!" Och stundom kom hammarslagen mycket lätt.

Då lät det som om han plockade fram formen hos metallen, under det att han hela tiden blåste bort det fina kopparstoftet som bildades på ytan efter hammarslagen. Allt eftersom metallen gav med sig så började den mer och mer få formen av en rundel, och när far sedan hamrade ut en botten och lödde fast

denna inuti rundelsen, så fick den så småningom utseendet av en kittel.

Nu återstod att förtenna den och sätta på de nya mässingshandtagen, och när den sedan stodd är färdig och klar, så såg den ut att vilja säga: "Blev jag inte fin kanske, med min blanka yta och mina fina gula öron?"

Och eftersom far stod och betraktade sitt färdiga arbete och belåtet nickade för sig själv, så såg det ut som om han svarade kitteln: "Jo, jo, det blev du allt!"

Sommaren hade förflutit på ett underbart sätt för oss barn. Vi hade skaffat oss nya lekkamrater, barnen som bodde i granngården blev snart våra vänner.

Nog får man väl förstå föräldrarna till dessa barn, om de inte genast fick odla oss som nya lekkamrater. De hade ju inte en aning om vad slags folk de hade fått till grannar!

De visste ju bara att vi var zigenare, och nog hade vi märkt i början, när vi flyttade hit till Frösön, att många av de promenader, som företogs utmed den lilla vägen som gick förbi huset vi bodde i, berodde på att man försökte få en inblick i vad som fanns innanför. Vad de såg var ju några mörkhyade ungar som tumlade om ute i trädgården och lekte på samma sätt som andra ungar, och som avbröt sin lek genom att en äldre kvinna kom ut på förstubron och ropade på en klanderfri svenska: "Kom in nu barn, det är sängdags!"

Alltunder det man uppifrån smedjan hörde fars dova hammarslag slå. De hade ju hört så mycket underligt om detta folk, som vi tillhörde. Kanske låg det lite besvikelse i att de inte hade fått se något annat. Något främmande, nägot mystiskt. Kanske hade de väntat att få se män och kvinnor sitta runt en stor eld inne på gårdsplanen. Kvinnor i färggranna dräkter, med smycken hängande om hals och armar och det svarta håret i långa lockar runt ansiktet. Någon kanske skulle ha ammat ett mörkt kruslockigt litet barn.

Kanske hade de väntat att få se en äldre man stiga fram i eldskenet och äska tystnad i det gutturala ljudet av röster som skulle ha stigat upp mot skyn och få se den gamle slå med en tung silverstav i marken tre gånger. Vilket skulle betyda, att han ämnade föra talan denna afton.

Kanske hade man trott, att man skulle få se en zigenarprimas komma fram med en violin under hakan och spela en av dessa vemodsfyllda toner som hörde ihop med detta folk.

Kanske att en och annan kniv skulle

Fastän det gått ytterst långsamt, har det dock hänt en hel del sedan Rosa och hennes syskon bodde i tält och for från den ena platsen till den andra med pappa Johan, den skickliga kopparsmeden och förtennaren. Nu rapporteras att flertalet zigenarfamiljer i Stockholm fått fasta bostäder. Och till och med myndigheterna i Mariefred har slutligen bestämt sig för att inte blamera sig ytterligare, utan låta bygga den omstridda småstugan åt familjen Josefsson.

ha blixtrat till där inne i mörkret, vilket skulle ha betytt att här höll man på med att göra upp om en gammal stamfejd.

Jag måste nog säga att jag förstår deras besvikelse i så fall.

Men lite kompensation fick väl våra grannar i alla fall när våra släktingar kom på besök i färgglada kläder, och mörklockiga ungar snattrade på utrikiska. För då blev det väl något av Rydbergs "Singoalla" över bilden.

Hur som helst, när det hade gått en tid så märkte vi aldrig att barnen nekades leka med oss.

ibland när vi var ute med våra kamrater och lekte så glömde vi bort att tala svenska sinsemellan och använde oss av zigenarspråket i stället.

Då kunde de fråga oss: "Vad är det för ett konstigt språk ni talar?"

"Det är väl inget konstigt språk!" svarade vi eftersom det var naturligt för oss att använda bägge språken.

"Ja, men vi begriper ju inte ett dugg av vad ni säger till varandra", klagade de.

"Det var ju tråkigt att era föräldrar inte har lärt er tala zigenarspråket", sa vi och kände verkligen medlidande med våra kamrater för deras språkbegränsnings skull.

Höstvindarna började svepa in i trädgården. Och på sin färd ut över hus-taken drog de med sig bladen på träden och blommorna. Träden såg ut som om de försökte böja undan sina grenar för vinden, för att få behålla de vackra bladen som nu hade färgats guldbruna och vackert mörkröda.

Blommorna sänkte ödmjukt sina huvuden i vilka sommarens sista färger fortfarande lyste.

De riste litet på stjälkarna och vajade svagt med bladen innan de gav upp för det oundvikliga.

Vi barn satt i fönstret och tittade på detta naturens sällsamma spel i trädgården, när far kom in och avbröt vårt betraktande: "Jaha, nu är det dags för er att börja i skolan igen!" Denna gång varade vår skoltid i sju månader.

Och när denna skoltid tog slut så sattes det också punkt för all vår skolundervisning i barndomen.

Att jag tjugofyra år senare skulle återuppta min avbrutna skolgång i Birkagårdens Folkhögskola här i Stockholm hade jag väl då inte kunnat ana.

Eftersom arbetet med koppar och förtenning nu började ta slut, så blev far tvungen återgå till musiken. Han måste åter börja resa med sina bröder för att tillsammans med dem utöva dansmusik.

Nu började ett färdande runt om i landet igen, det sattes upp tält med inbyggd dansbana i och spelades upp till dans.

Själv fick jag tillsammans med mina kvinnliga kusiner lära mig att utföra zigenardanser. Å, vad tant Klara ryade med oss flickor när hon lärde oss dansa!

"Tror ni att ni är hästar, som står i en spilta och sparkar efter mat?" sa hon och såg ilsken ut. Och så gav hon prov på en dans som en spansk dansös inte hade kunnat göra efter.

Så småningom mildrades uttrycket i tant Klaras ansikte när hon betraktade våra framsteg på dansens område. Och det vill inte säga litet det.

Något år hade väl förflutit på detta sätt, när far tyckte att Paul och jag var gamla nog för att lära oss hantera instrument på riktigt.

Paul hade visserligen fått ett dragspel av far som han hanterade riktigt bra. Och jag själv hade till min glädje fått lov att låna fars fiol och öva på, eftersom det var det instrument han spelade. Detta, om jag ska vara ärlig, var nog mest till glädje för mig själv.

Om inte far hade sett på denna övning, som ett led i min musikaliska utveckling, så hade han nog för att skona sina öron och den övriga familjens nerver, satt stopp för ljudet som jag fick fram ur fiolen. Och när jag äntligen lyckades med konststycket att få fram en melodi ur violinen, så upptäckte far att vi inte kunde vara två som spelade fiol i familjen.

Å, grymma öde, hur lite vi vet om det du har i beredskap åt oss!

Vid den tiden bodde vi i Västerås, far begav sig till Stockholm för att där behandla de instrument som fattades för den trio han tänkte bilda.

"Vad var det han packade upp när han kom tillbaka från huvudstaden?"

"Jo, trummor... slagverk med pukor och cymbaler, tempelblock och fotocymbaler och virveltrumman!"

Ja, här fanns en hel del att hålla reda på!

"Jaha", tänkte jag, "det är väl Paul som ska hantera dessa maskulina och skrymmande instrument".

Själv får jag väl övergå till att lära mig spela dragspel, även om inte det är speciellt kvinnligt. Och så avskrev jag drömmen om att som kvinnlig violinist få framträda på scenen.

"Nu du Rosa, ska vi se hur du klarar av de här trummorna!" sa far och återförde mig snabbt till verkligheten.

Ja, hur reagerar en liten jänta på nio-tio år som ser sina drömmar gå i kras?

Jag har inget minne av att jag reagerade överhuvudtaget. Far hade ju bestämt sig, och det var inget att göra åt den saken.

Och när jag väl satte mig bakom den stora trumman, tyckte far att det var lite svårt att upptäcka vad som var jag bakom de stora tempelblocken.

Det var bäst att jag fick något högre att sitta på, vilket resulterade i att jag inte nådde ner till fottrampen på bas-trumman.

När vi så småningom hade ordnat så att jag blev synlig bakom trumman och samtidigt räckte ner till pedalen, så fick jag trumpinnarna i min hand, och far stämde upp en melodi som jag skulle följa honom i.

Då lät det som alla onda makter hade sluppit lösa och härjade vilt på pukor och cymbaler.

"Nej, nej!" ropade far och lät fiolen sjunka. "Inte så fort!"

"Inte så högt, känn takten!"

"Nu börjar vi om igen, så här." Och så stampade han takten med foten. Det sägs ju att zigenarbarn skall vara speciellt musikaliska.

Jag vet inte om jag tillhörde denna kategori begåvade zigenarbarn, eller om det berodde på min fars oändligt stora talamod och mina trånga repetitioner på trumslageriområdet. Vad det nu kan ha berott på, så började jag i alla fall få lite mera grepp över trumskinnen.

Snart började jag känna att jag kunde följa med i rytmen och hålla takten riktigt bra. Och när jag kommit så långt att jag fick göra mitt första solonummer på trummorna, så tyckte jag nog, att det där med att kunna spela fiol var nog bra, men att vara en duktig trumslagare var väl inte heller så tokigt!

Tre månader senare hade far ordnat med vårt första offentliga framträdande på musikens område.

Vi hade fått engagemang uppe i Norrland, i Sollefteå stad.

Visst kommer jag ihåg den oro, jag kände när vi klev upp på estraden!

Helst av allt hade jag velat sjunka ned bakom den stora bastrumman, och gömma mig för resten av kvällen.

Men den känslan varade inte längre än tills far hade slagit de första ansatserna med stråken på sin fiol.

Då glömde jag helt enkelt bort att jag satt på en estrad med en massa människor som väntade på att få dansa. Tonerna från fars fiol kom med en sådan fart och kläm, att man kände att nu var det musik det var fråga om.

Det var bara att följa med!

Och Paul som nu hade utvecklat sig till en skicklig dragspelare var genast

Forts. på sid. 18

ett återseende

av Nini Roll Anker

Sedan Nina Sigvart hade slutat att driva sitt pensionat hade hon lagt sig till med några små lyxvanor. Till sammans kunde de liknas vid muntra solkatter en höstlig, men ändå mild dag. Hon tog sig gärna ett litet glas vin och ett käk med ost en timma före middagen. Hon använde eau de cologne i tvättvattnet. Och den första cigarretten tände hon på morgonen när hon hade smakat på kaffet, som flickan gav henne tillsammans med posten och tidningarna.

Så hände det att hon en torsdagsmorgon fick systemens brev med frukosten på sängen. Handstilen kände hon strax igen — trots allt hade Louise sänt henne ett kort till jul alla dessa år — tjugosex vackra julkort från henne hade hon i albumet. Men ett helt brev...

Då hon hade läst de åtta tättskrivna sidorna, hade kaffet blivit kallt. Och fast Louise inte kunde ta emot henne förrän mellan sex och sju samma kväll, steg hon upp med detsamma och klädde sig skyndsamt.

Dagen lång gick hon inte utom dörren. Hon vankade omkring i rummen, plockade bort ett och annat: alla slags böcker behövde inte ligga framme. Och två-tre av de röda kuddarna på divanen kunde gärna sändas till rengöring. Men då hon stod framför bilden av de två älskande och redan hade lossat den från spiken, blev hon med ens skrattlysten, satte sig bums ned i soffan och skrattade så det klingade i den tysta lägenheten. Gick hon inte och var rädd för Louise precis som under uppväxt-åren, då hon grävde ner nyckel till sin låda i en blomkruka för att systemen inte skulle få tag i hennes kärleksbrev. En snaps skulle hon ta sig — just en snaps. Och sätta sig lugnt ned skulle hon och vänta på att klockan skulle bli sex. Det var ju inte sagt att Louise och mannen kom hit upp till henne med detsamma — först skulle hon gå till dem på hotellet, som systemen bad. Men så pass förstod hon, att när Louise skrev åtta

sidor till henne om barndomen och föräldrarna och allt det där, så var det därför att hon börjat känna längtan efter sin syster hon också.

Tio minuter över sex ringde Nina Sigvart på i det lilla privathotellet. Värddinnan öppnade själv; hon växlade några ord med henne — mer än en gång hade hon hjälpt den goda människan att förbarma sig över gäster i den brådsta sommartiden, när hon själv hade lediga rum på pensionatet.

— Polismästaren och frun bor på nummer sjutton, sa värddinnan, — tänk att ni har en syster i livet, fru Sigvart! Det var då mer än jag visste!

Inne på rummet hos Melgårds satt en främmande dam. Alla tre reste sig då hon kom in. — Louise presenterade: Fröken Sigvart. Melgård sa namnet på den främmande: strax efter följde han henne ut.

Så stod de och såg på varandra, systarna.

— Du är väl bibehållen, Nina, det måste jag säga!

Inför Ninas ögon rörde allting på sig lite grand — plyschmöblerna och sängarna och mahognybordet...

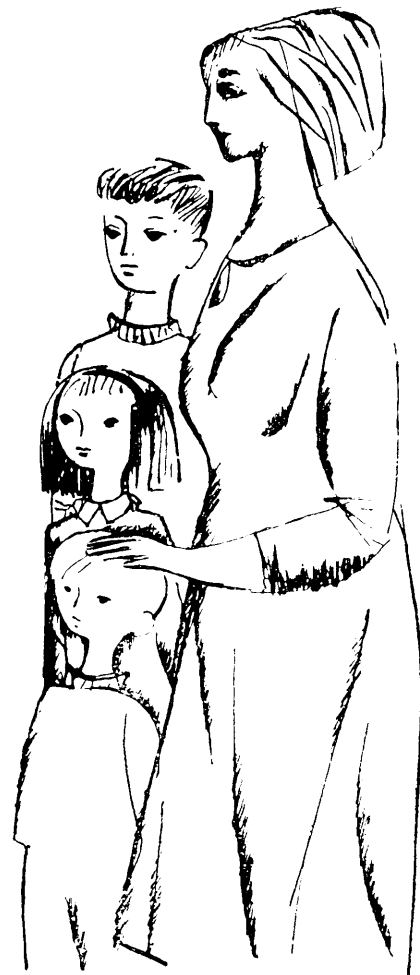
— Louise, de kallar mig fru här i stan. Fru Sigvart. Var så snäll, är du söt.

— Jasså? Javisst, kära nån. Men du är då inte gift — så långt vi vet? Eller hur?

— Nej. Men jag har ju Per. Och nu är han gift. Så för Per skulle det vara lite konstigt om jag blev kallad fröken på gamla dar.

Hon hade nu fått igen både syn och hörsel. Där stod Louise, stackaren, så äkta småstadsaktig — med en frisyr, som var för gammalmodig, och en blus som såg alltför ungdomlig ut! Lite blank och röd var hennes långa näsa, precis som förr. Men annars var ansiktet visnat och förgrämt...

— Herregud, så konstigt det är att se dig igen, Lussi! Nina räckte ut händerna i de nya vita handskarna.

— Ja, barnen och jag skulle ju möta Melgård.

Utan att ta dem satte sig Louise — hon rättade på bordduken...

— Jo — du ser, jag har blivit gammal och grå. Vi ämbetsfolk vandrar inte på rosor nu för tiden. Och Melgård — nej, du kan vara lugn han kommer inte igen på en stund. Jag sa han skulle låta oss vara ensamma. Det är så länge sedan sist.

Nina nickade. Hon kunde inte svara precis med detsamma. På högra lillfingret bar Louise moderns guldring med de två händerna som höll varandra fast så gott...

...Ja tänk, jag tror inte vi har sett varandra sedan fars begravning, Nina?

— Jo! Hon lyfte huvudet, det tindrade till i de mörkblå ögonen. — Minns du inte att vi möttes på fjället vid Hjerkin, en sommar? På den gamla kungsvägen?

Louise tog av sig lornjetten.

— Det mötet, det räknar jag inte, Nina!

— Nej, du var ju väldigt upptagen...

— Ja, barnen och jag skulle möta Melgård. Och du minns vilket väder vi fick över oss! Dessutom — var du inte ensam. Och jag hade småflickorna med mig. Ja, skratta du. Nina. Var så god bara skratta du!

— Lussi! Hon böjde sig fram och försökte fånga systemens blick — hör nu,

Lussi — jag hade tänkt att skriva till dig, den gången. Och så tyckte jag i grund och botten att det var lite pinsamt för dig också.

Det fylliga, lätt pudrade ansiktet skälvde av ett leende.

— Den mannen, som du träffade mig samman med på Dovre den dagen — det var Rikkas man, översten, Louise. Rikka och han bodde på Hjerkin. Så skulle vi visa honom den gamla vägen. Rikka är lika halt som förr i tiden — hon kunde inte gå så långt.

— Var det Rikkas man?

— Men — då jag ville presentera honom för dig, smet du din väg. Han tog rätt illa vid sig av det. För det var ju egentligen du som var bästa väninna med Rikka förr i världen. Och han ville så gärna ha hälsat på dig.

Louise stirrade på systemen.

— Du hade det riktigt roligt på min bekostnad den gången. Nina. Men — men det må vara mig förlåtet, jag kunde ju inte veta. Och jag ville inte riskera något som kunde blivit pinsamt för oss båda. Särskilt som jag hade barnen med mig.

Nina böjde huvudet och strök med handen över sin läderväska.

— Har du hört så mycket ont om mig?

— Ja. Vi har verkligen hört lite av varje, Nina. Du hör ju inte till dem som går obemärkta genom livet. Och — ja — uppriktigt sagt! Det har funitnits ögonblick då jag tackat Gud för att jag inte heter Sigvart längre! Hemma intresserar sig folk för sina stadsbarn

— och det gäller dig också. Melgård har ofta tänkt på att söka sig bort från stan. Men huset har hållt oss kvar. Det är konstigt med dessa rum där far och mor har levt. Jag har inte kunnat skiljas från dem, när det kommit till kritan. Du ska annars ha tack, Nina, för att du var så generös, när dödsboet skulle göras upp. Det har varit en stor hjälp för oss att ha det gamla huset. Vi bor ju billigt.

Det blev tyst. Fru Melgård tog ett handarbete som låg på bordet och började virka. Då systemen ingenting sa, såg hon upp.

— Gudbevare mej, gråter du? Men kära du, — du hör väl att jag tackar dig, Nina!

Det var inte många tårar hon hade fällt. Men hon hade låtit dem droppa stilla ned på handskarna. Lite gäll och kort i rösten sa hon:

— Jag har i alla fall inte legat andra till last. Jag har klarat mig själv.

— Ja, det har vi också hört, ska du veta. Och vi har då aldrig tvivlat på din duglighet, Nina! Aldrig! Du kommer ihåg va mor alltid sa?

Nina Sigvart värjde sig med en rädd handrörelse.

— Nina finner alltid på råd! För Nina har jag inga bekymmer, sa mor. Och hon fick rätt. Du har till och med blivit välbärgad, efter vad folk säger?

En gäll pojkröst skrek ett namn utanför på gatan. Bilarna brummade, blå blixtar från spårvagnen flydde genom den ljusa junikvällen. Nina satt och såg mot fönstret.

— Ja, när jag tänker på barndomshemmet, så tycker jag det är *det* ordet som surrar i stugan, som en bedrövd humla.

— Vilka ord?

— Bekymmer. Och med fars dystra stämma. Och mors lilla suck, som liknade en gäspning. Minns du inte?

Den andra nickade, hon virkade flitigt.

— Det måste så vara. Det måste så vara för folk i vår ställning, Nina. Du kan tro att jag förstår mycket nu, som jag aldrig tänkte på förr — av fars och mors slit för oss — för att hålla det flytande... Och ändå slapp mor lindrigt undan — far var ju snäll. Far var som en ängel om man jämför med Melgård. Jag har inte bara mina egna bekymmer att släpa på, jag, kan du tro — jag har också alla barnens bekymmer. *Han* sitter på kontoret, han — hemma ska han ha lugn och ro! Men jag har ingen kontorsdörr att stänga, jag. Han har dålig matsmältning. Men det ursäktar inte vad som helst. Du talar om bekymmer, Nina! De hör till mitt dagliga bröd och nu har situationen utvecklats sig...

Stackars Lussi! Nina hade tagit upp näsduken ur väskan, hon satt och drog i smala fällan. — Och jag som inte har något att tänka på mer! Sedan Per gifte sig, ser du. Jag som bara har det bra, bara fredligt och gott. Stackars lilla Lussi!

— Gud sig förbarme, så det luktar av näsduken din, Nina!

— Lussi! Det tänkte jag första gången

Forts. på sid. 15

vårens frisyr:

Litet huvud, en asymmetrisk linje med en anings höjd på hjässan, platt i nacken, en uppåtsträvande tendens på bakhuvudet, sidopartierna klippta i två plan med öronen täckta av två mjuka vågor, som båda går inåt ansiktet med topparna vända bakåt, en tjuvarlugg svept i en mjuk och schungfull väg ner mot ena ögonbrynet och avslutad i uppåtböjda toppar — det är de speciella detaljerna i denna trevliga vårfrisyr från Tyskland.

Till frisyrens hållbarhet förutsättes främst två ting: En speciellt därtill utarbetad klippning i bl. a. två plan på sidorna, och en speciell permanentmetod. De ungefärliga hårlängderna är 3–5 cm i nacken, där håret ligger mycket platt och gärna i en snibb, där hårfästet lämpar sig härför, ca 8 cm på sidorna samt ca 15 cm på hjässan. Dessa värden anpassas emellertid individuellt till vars

och ens förutsättningar, hårkvalitet, ansiktsform, hals, håransatser m. m.

Modfärgerna är till den kommande våren ljus gyllenblonda och ljusbruna nyanser med solskimrande skiftningar (den historiska förebilden hade blekt gyllenblont hår).

Det är alltså en nätt, mycket användbar modfrisyr, som bör passa till de flesta i vårt land och även till de svenska hårkvalitéerna. Genom de mjuka vågrörelserna och de lätt böjda topparna blir det också lättare att få frisyren att hålla utan toupering. Detta sistnämnda bör särskilt och inte minst uppmärksammas av tonåringarna, vilkas hår i regel nu är i stort behov av att få vila efter de många årens touperings-raseri och därmed få en chans till återhämtning, till att åter få bli det vackra välskötta hår, som väl innerst inne är varje ung dams dröm.

Ch-n

VAMPEN *med karaktär*

MARLENE DIETRICH –

När Marlene Dietrich för inte så länge sedan gästade Stockholm hade TV-tittarna i hela vårt land tillfälle att se henne i ett nordvisionsprogram, som sent ska glömmas. Framför allt gjorde hon med fredssången "Where have all the flowers gone" ett outplånligt intryck. Vampen Marlene, "den blå ängeln", "hela världens mormor" trollband publiken när hon med sin intensiva och sensuellt hesa röst sjöng sänger mot militarism och krig. Säkert fanns det en och annan bland den festklädda publiken på Berns, som hajade till och som inte kände sig riktigt hemmastadda den kvällen.

★ ANTIFASCISTEN MARLENE

Men ändå var det ingenting överraskande med det. Trots att filmproducenterna alltid velat göra Marlene till en lättfärdig filmskådespelerska med "världens vackraste ben", så har hon alltid haft mycket fasta moraliska och politiska åsikter. Redan på trettioalet protesterade Marlene och mycket skarpt dessutom – mot den tyska nazismen, som för övrigt gjorde allt för att locka henne över på sin sida. Men Marlene Dietrich lät sig inte köpas. Tvärtom.

I en bok om den stora filmskådespelerskan, som tysken Manfred Noa publicerade i fjol, berättar hon själv hur det kom sig att hon beslöt att lämna Tyskland för alltid.

"Då förstod jag mig inte så värst mycket på politik. Men efter Hitlers makttillträde sipprade allt som oftast nyheter ut från Tyskland om judeförföljelser, koncentrationsläger osv. Jag ville inte tro det. 1934 tänkte jag återvända till Tyskland. Men på vägen hem med det tyska fartyget hände någonting, som fick mig att ändra resrutt. Under middagen kom hovmästaren in och krävde bryskt att vi alla skulle resa oss. 'Der Führer skall tala!' Jag reste mig eftersom jag var tysk. Men från det ögonblicket visste jag att en förskräcklig epok hade börjat i Tyskland och att allt var sant som jag hade hört i Amerika.

Jag steg av fartyget i Cherbourg och återvände inte mera till Tyskland."

fredskämpe och antifascist

★ HITLER ERBJÖD JÄTTEGAGE

TVå gånger försökte Hitler få kontakt med Marlene, en gång via von Ribbentrop. Men förgäves. Marlene meddelade varje gång mycket kyligt att hon inte önskade träffa honom. Nazisterna ville nämligen ha Marlene in i sin propagandastab. Hon var då den mest berömda av alla tyska filmstjärnor och skulle ha varit en ypperlig galjonsfigur. Men Marlene avvisade med fasa alla de storstilade anbuden. Det hjälpte inte att Hitler erbjöd hela 50.000 pund för varje film plus rätt till fritt val av regissör, producent, manuskript etc. (!) Gaget var det högsta som på den tiden erbjöds någon filmskådespelerska. Men Marlene tackade nej. I stället började hon medverka i filmer med antifascistisk tendens. Exempelvis i filmen "Gyllene örringar", som skildrade en zigenerskas öde i det fascistiska Tyskland.

Marlene tog också konsekvenserna av sin antifascistiska hållning, avsade sig sitt tyska medborgarskap och anhöll om att bli medborgare i Roosevelts Amerika. Det väckte en storm av raseri i NaziTyskland, där Julius Streichers beryktade tidning "Der Stürmer" bl. a. skrev: "Den tyskfödda Marlene Dietrich har tillbringat så många år bland filmjuddarna i Hollywood, att hon nu har blivit amerikansk medborgare. Det ständiga umgänget med judar gör henne fullständigt otysk."

De reaktionära kretsarna i Västtyskland och Västberlin har aldrig kunnat förlåta Marlene för hennes antifascistiska hållning. Varje gång hon kommer till Tyskland äger det rum demonstrationer mot henne, som profascistiska grupper inspirerar till. Så skedde till exempel 1960, då hon för första gången besökte Västberlin. Utanför teatern där Marlene uppträdde demonstrerade extremister med plakater på vilka det bl. a. stod: "Hau ab Marlene" (Ge dig iväg Marlene).

Men hon har inte heller haft det så lätt i USA. Det visar omständigheterna kring filmen "Djävulen är en kvinna", som inspelades 1935. Manuskriptet hade skrivits av John Dos Passos, som var progressiv på den tiden. Filmen väckte

det officiella Spaniens raseri, där den inte bara blev förbjuden utan där man påverkade den amerikanska regeringen att inte förmedla den till andra länder. Filmens vidare öden är obekanta, men faktum kvarstår, att den aldrig tagits upp på repertoaren igen och att det inte längre finns någon kopia kvar av den.

I Stanley Kramers stora film "Domen från Nürnberg" spelar Marlene den fascistiska fru Berthold och gör en fascinerande rolltolkning, som ypperligt visar hennes konstnärliga utveckling.

Under kriget uppträdde Marlene för amerikanska soldater på alla krigsfronter, där sjöng hon ofta visan Lili Marlene, vilken fascisterna som bekant skamligt utnyttjade för sina egna syften. På sin krigsturné kom hon våren 1945 med de allierade till Tyskland och träffade strax efter sammanbrottet i april sin mor i Berlin. Hon igångsatte genast en undersökning för att få tag i systern Elisabeth, som Gestapo släpat bort, och som Marlene till slut fann bland de överlevande från koncentrationslägret Bergen-Belsen.

För sina insatser under kriget tilldelades Marlene 1947 det amerikanska krigsministeriets högsta utmärkelse — "frihetsmedaljen".

I dag är den odödliga Marlene, som trots sina 59 år ser ut som en ung flicka, populärare än någonsin. Hennes sånger mot krigets och militarismens krafter fångar och manar människorna kanske mera nu än vad de gjorde på trettioalet. Sången "Where have all the flowers gone?" toppar skivstatistiken i många länder. Marlene fortsätter att fascinera publiken.

"Hon är den evigt Blå ängeln, nästan en symbol, knappt av kött och blod längre", skrev en tidning efter hennes besök här. "Det hörs inte en hostning, inte en skrapning när hon sveper fram, med magnetisk kraft håller hon blickarna och uppmärksamheten. Hon hinner inte mera än svepa sin vita pälsbräm över estraden och sjunga tre takter ur "The Boys in the Backroom", så är man besegrad. Hon är en av vår tids största scenpersonligheter."

F. T.

Where have all the flowers gone?

Where have all the flowers gone?
Long time passing.
Where have all the flowers gone?
Long time ago.
Where have all the flowers gone?
The girls have picked them ev'ry one.

Oh, when will you ever learn?
Oh, when will you ever learn?

Where have all the young girls gone
Long time passing.
Where have all the young girls gone?

Long time ago.
Where have all the young girls gone?
They've taken husband ev'ry one.
Oh, when will you ever learn?
Oh, when will you ever learn?

Where have all the young men gone?

Long time passing.
Where have all the young men gone?

Long time ago.
Where have all the young men gone?
They're all in uniform.
Oh, when will you ever learn?
Oh, when will you ever learn?

Where have all the soldiers gone?
Long time passing.
Where have all the soldiers gone?
Long time ago.
Where have all the soldiers gone?
They've gone to graveyards, every one.

Oh, when will they ever learn?
Oh, when will they ever learn?

Where have all the graveyards gone?

Long time passing.
Where have all the graveyards gone?

Long time ago.
Where have all the graveyards gone?
They're covered with flowers, every one

Oh, when will they ever learn?
Oh, when will they ever learn?

Where have all the flowers gone?
Long time passing.
Where have all the flowers gone?
Long time ago.
Where have all the flowers gone?
Young girls picked them every one?

Oh, when will they ever learn?
Oh, when will they ever learn?

Ulla på Gotska Sandön

brev från sommaren

Tänk att det skall vara så svårt att börja på ett brev som skall vara en hyllning till Gotska Sandön! Det är så många fantastiska saker, så många sköna detaljer, så många mäktiga intryck som absolut inte går att överföra på papper.

Jag vaknar tidigt på morgonen, vaknar på det där behagliga sättet — med solstrålar som bryts mot lampglaset och spegeln — som jag annars bara fått uppleva under min barndoms skrattnande sommarmorgnar. Vattnet som stänks över ansiktet är alls inte så kallt nu som första morgonen. Så dricks mycket kaffe och jag ger mig ut och upplever Sandön.

Stranden med mjuk, gulvit sand, brunsvart tång som luktar friskt fränt; miljoner slitna stenar i lika många färger slås upp tillsammans med vitt skum och grönt vatten, ilanddrivna, vitnande plankor, flaskor, äggkartonger och skurborstar (ting, som i vanliga fall ser prosaiska och tråkiga ut blir här en skönhetsupplevelse åt alla som orkar njuta). Rostiga bensinfat och ikullvräkt trädd, allt söker sig undan havet upp mot skogen. Det är så vidunderligt att gå från stranden in i skogen, för allt stillnar till, havet låter så avlägset, vinden hörs bara som svag, svag musik, mossorna är så mjuka och bildar en utsökt botenfärg för ljungen som blommar som skönast nu.

Skrikfällorna knakar, gnäller och jämrar sig spöklikt, men ändå helt i harmoni med sanddynor, lavar, ljung och fjärran havsmusik. Plötsligt så bryts hela bilden sönder och man kommer till ett fält av sönderfrädda, kvävda tallstammar med brutna grenar nedanför den såriga stammen. Sanden har här virvlat upp och tagit tillbaka det område vi människor gjort skog av. Alla dessa döda träd med sina trötta och gråa skelett går snart in i mot lövdungarna — där finns inget av det öde och gripande — där är allt skirt och mjukt. Veronican brer ut sig och blandar upp sin lila färg med en starkt gul blomma, som jag i min lättja inte har lärt mig namnet på. Ett spindelnät mellan några grässtrån skulle kunna ge en fotograf ett dagsjobb utan att denne någonsin skulle kunna fånga skönheten.

Bakom en ek står madam Söderlunds stuga, eller ruinerna av den. Madam Söderlund dog 1906 och var då enligt ryktet flera hundra år gammal. Hon lämnades ensam i unga år med två små söner. Eftersom hon inte ville sitta på Fårös fattighus, stannade hon här på ön. Bodde ensam helt nära stranden i ett litet grått hus med lågt tak och stengolv. Hon och hennes familj levde på ingenting i många, många år. En dag kom hon dock på grön kvist, landshövdingenskan i Visby ordnade insamling bland den godhjärtade societeten i sta-

den. Och efter det kunde man se madam Söderlund gå ut och klubba säl i generalskans krinoliner eller plocka lingon iförd livré. (Allt detta enligt Albert Engströms "Gotska Sandön".)

För att vandra vidare på ön — helt oväntat hittas resterna av en gammal fyr. Fyrmästarbostaden, som inte har använts på flera år, har i vintras rustats upp och är nu toppenhemlig militär anläggning, placerad i en spökby av gråa ihopfallna hus, övervuxna av strandgräs med sneda dörrar hängande på ett löst gångjärn.

Strax där bortom kommer "Höge Sand" — enorma svindlande höjder på tjugu, trettio meter kan uppmätas; försöker man klättra från strandkanten upp på "Höge Sand" så glider man ned — åt flera meter för varje steg — är man tillräckligt envis så kommer man ändå upp och är då fullkomligt överväldigad vid synen av Vinbukten. (Detta vackra namn erhöill stranden efter att ha varit uppfångare av ett vinförråd nån gång för längesen.)

Uppe på "Höge Sand" finns det (också där) den där fantasieggande blandningen av död och levande skönhet. Man känner sig som om ingen, ingen annan människa någonsin varit här och ingen kommer att komma hit — det är bara för fröken Ulla som allt detta finns till.

Längtan till stranden för mig ned till Hamnudden. Där håller de fyra fyrvaktarna på att bärga ett vrak. På stranden bredvid räddningsstationens hus (påminnande om ett bättre dass på landet) står några jeepar och blir under dagens — dagarnas lopp fyllda av ankarkättingar, delar av utrustningen ombord på skutan, och andra spännande tingestar. Skutan har gått på grund alldeles intill fyren, ungefär femton meter från land. Jag visade min dumhet och frågade fyrmästaren hur det kunde komma sig — han tittade lite roat overseende och sa: "vågorna kastade upp båten, och då har varken båt eller fyr något att säga till om."

Just nu sitter jag vid stranden och har sällskap av andra vrak — såsom timmerstockar (en är mitt ryggstöd), flaskor av alla de slag — Gordons Dry Gin och Findus tomatketchup är rikligt förekommande. I fickan har jag stenar

SKV:s kongresskampanj

som jag slickar på ibland för att övertyga mig om att de är vackrare våta. Jag har en hel kasse med stenar som jag skall frakta med hem till Visby. Uppe i fyrpersonalens by har man redan tänt lampan över brunnen, som naturligtvis ligger mitt i byn. Jag misstänker att man snart kommer att sakna mig (känns skönt att veta). Har jag tur har Maj öppnat en konservburk åt mig. Maj — min gamla vapensyster från bl. a. Greklandslägret — och jag har gått runt ön och korsat den härs och tvärs ett otal gånger.

Fyrpersonalen förstår vår vandrarmani, men ger oss ändå gärna lift med jeep om de ser oss vada fram i ljunger eller i strandkanten. Fyrmästarens fru Fanny blev mäkta imponerad över Majs och min tremilsetapp igår. Vi vågade naturligtvis inte tala om att vi förbanade både vår egen inbillade spänst och Sandön den sista halvmilen. Och jag gjorde allt för att dölja min träningsvärk i dag på morgonen. Maj och jag tog skogsvägen ned till Schipka — passet — lär ha fått namnet under krimkriget, då ön var en strategiskt viktig punkt. När vi kommit nästan ända fram till passet möttes vi av en överraskande, stor och märkligt ful skylt i rött och gult, som talade om att nu började militärt område, och att varning för vakthundar utdelades.

Maj och jag såg oss själva jagade av blodhundar som dreglade i väntan på middagen, så att vi vek av vägen och satte oss i ett blåbärssnår och åt mycket, länge och gott. Förmodligen var detta helt reglementsvidrigt, och hade generalen kommit hade han säkert beslagtagit vår kamera. Vilket hade varit synd. För i denna kamera finns just nu vårt bevis på att det finns orm här på Sandön. Enligt naturskyddsskrifter om Gotska Sandön så finns det nämligen ingen orm här. Så att när vi snubblade på denna obefintliga orm häromdagen, så förstod vi att vi inte skulle bli trodda om vi inte visade upp bevis. Maj föreslog att vi skulle fånga in ormen i vår termosflaska och ta med hem. Vi förstod dock snart att vårt fysiska och psykiska mod inte var tillräckligt stort. Fyrmästaren tyckte att vi kunde ha slagit ihjäl ormen. Men — försvarade vi oss — ön är ju en nationalpark så att vi ville inte bli lagbrytare.

Nu skall jag hem och smaka efter om sparrissoppan smakar likadant som i går och i förrgår. I morgon reser vi härifrån. Sakerligen kommer vi att känna ett sår med salt i inombords. Men det känns skönt det också. Allt som gäller Sandön är skönt.

Till och med fyrmästarns hund.

Hälsningar
Ulla.

"Vid vår senaste konferens i distriktsstyrelsen lovade jag att vi skulle klara 15 nya medlemmar i kampanjen. Då jag kom hem igen till mina kamrater i avdelningen var jag nästan rädd för vad jag lovat. Men tänk — vi har hjälpts åt och det har gått bra, så nu är vi klara med den uppgiften. Två av våra medlemmar har avflyttat från orten, för dem har vi också skaffat nya, alltså 17 nya medlemmar till vårt förbund. Men det har skett inom en radie av 10 mil, om det säger något..."

Ovanstående är hämtat ur en brev-lapp från Valborg Vesterlund, ordförande i Tvärans SKV-avdelning. I all sin enkelhet ett mycket talande meddelande. "Vi har hjälpts åt..." Det är naturligtvis det som är hemligheten i hur man på kort tid så gott som fördubblar medlemsantalet i en avdelning.

I den avdelningen har man också hunnit med en hel del annat det här året, bl. a. att överskrida fjolårssiffrorna i prenumerationskampanjen. I Korsträsk, där en grupp av Tväråavdelningens medlemmar bor och verkar, ökades prenumerationsupplagan med 8 och i Tvärån med 2, den gemensamma upplagan är nu 84 mot 74 i fjol. Fast folk inte bor precis "nästgårds" i de trakterna...

Bland distrikten

är det bara 3 som hittills överskridit fjolårssiffrorna i prenumerationskampanjen: *Västmanland*, *Örebro* och *Sörmland*. Flera distrikt står och väger på den magiska gränsen, exempelvis *Göteborgsdistriktet* som i fjol hade 933 prenumeranter och när när detta skrives nått upp till — 932! Distriktets plan siktar på en ökning till 1.200 och vi vet att avdelningarna strävar energiskt för att klara den. Där man redan har en betydande upplaga krävs det alltid större kraftinsatser för att kunna öka den.

Detsamma gäller *Norrbottdistriktet* som i fjol hade en prenumerationsupplaga på 1.156 och siktar på 1.250 i år. Hittills har distriktet klarat 1.086, har alltså 71 kvar innan man nått fjolårssiffran och ytterligare 94 innan planen uppfyllts. Men det *jobbas* i Norrbotten, och fast både uppgifterna och de geografiska avstånden är stora tvekar vi inte ett ögonblick på att norrbottniskorna klarar den plan de uppställt för sig! Om de överallt gör som i Tvärån-avdelningen: *hjälpas åt!*

I varje distrikt finns det emellertid enskilda avdelningar som överskridit fjolårssiffrorna i prenumerationskampanjen, en del med mycket vacker marginal. Vi tar dem här distriktsvis:

I Dalarne — som också står och "väger" på det magiska strecket: det fattas 2 innan fjolårsupplagan nåts — är det *Avesta* som ensamt överskridit sin fjolårssiffran. I Gävleborg är det *Sandviken*, i Norrbotten en hel rad: *Båtskärsnäs*, *Koskullskulle*, *Munksund-Piteå*, *Seskarö*, *Tvärån* (med Korsträsk) och *Pajala* som startade sin avdelning i fjol och då skaffade 15 prenumeranter, en siffra som de i år höjt till 31! Från Norrbotten bör f. ö. nämnas orter där vi saknar avdelningar men tidningen har goda vänner som deltar i kampanjen

för att få dess upplaga i höjden: Porjus, Nikkala, Messaure.

I Skåne är det bara *Lund* som hittills överskridit fjolårssiffran, i Småland är det *Huskvarna*, i Stor-Stockholm följande: *S:t Göran*, *Årsta*, *Nacka-Bo*, *Södertälje*, i Värmland *Ambjörby*, i Västerbotten *Skellefteå*, i Västmanland *Västerås* och *Surahammar*, i Göteborgsdistriktet *Bjurslätt*, *Kviberg*, *V:a Lundby* och *Mölnådal*, i Skaraborg *Tidaholm*, i Älvsborg *Alafors*, i Örebro län *Hällefors*, i Angermanland *Frånö*. Och slutligen *Uppsala*, som ökat från 25 till 44.

I kampanjstarten bad vi distrikten ge oss namn och adresser på vänner och bekanta på orter där vi saknar SKV-avdelningar. Syftet var att brevledes söka få dessa att hjälpa till i prenumerationskampanjen. Tyvärr var det endast ett par tre distrikt som gav oss de önskade upplysningarna. Men resultatet av de adresser vi fick är till dags dato 114 nya prenumeranter på platser där vi förut haft en enda eller ingen alls. Vilket säger oss att det lönar sig att söka kontakter på nya orter och att tidningen talar för sig själv, bara människorna får tillfälle att se den!

Vid den senaste dragningen i "medlemsvärningslotteriet" blev vinnarna följande:

Terese Andersson, Göteborg, Stina Haglund, Båtskärsnäs, Valborg Vesterlund, Tvärån, Maj-Britt Johansson, Göteborg, Barbro Claesson, Södertälje, Viola Hiller, Göteborg (som ensam värvat 8 medlemmar) Thyra Bergström, Göteborg, Svea Hällström, Tvärån, Olga Karlsson, Södertälje och Signe Theander dito.

Resultaten ur "sparbössegiven" sedan förra redovisningen kan ni studera här nedan. Känn er alla välkomna i den spalten! Bössor får ni från förbundets expedition. Det är knappt 6 veckor kvar till kongressen då detta skrives. Låt det bli goda arbetsveckor för att klara slutspurt i förbundets jubileumskampanj! Lycka till!

V. S.

Resultaten av "sparbössegiven" under kongresskampanjen:

	Transp.
	2.295:25
Hällefors	63:72
Ambjörby	110:—
Västervik	60:—
Luleå	115:25
Vantör	60:—
Munksund-Piteå	27:—
Mörå	20:—
Tvärån	21:—
Hägersten	36:10
Nacka-Boo	100:33

Summa: 2.908:65

Anslag till förbundet under kongresskampanjen:

	Transp.
	3.050:—
Uppsala-avdelningen	500:—
Malmö-avdelningen	200:—
Stor-Stockholmsdistriktet (för Vi Kvinnor)	500:—
Anna Lundgren, Sthlm	200:—
Örebro-avdelningen	800:—

Summa: 5.250:—

ur

bokhyllan . . .

Ännu en bok om Fredrika Bremer har kommit till de många böcker, avhandlingar, uppsatser och föredrag som ägnats hennes person och verksamhet. Denna gång är det en intressant avhandling av teol. dr. Emil Färnström om Fredrika Bremers kontakter med Geijer, en väldokumenterad skildring av Fredrikas beundran och tillgivenhet för en av tidens stora svenska gestalter. Tillika ett vittnesbörd om hennes egen betydelse i 1800-talets kulturliv.

Fredrika Bremer föddes in i societeten på gränsen mellan den förmögna högborgerlighetens och det adliga sällskapslivets kretsar. Själv drog hon in också prästerskapet och de lärde i sin

intressesfär. Dit hörde professorn i historia i Upsala, Erik Gustaf Geijer, vilkens lysande föreläsningar bevisades av många begåvade damer, bland dem Malla Silfverstolpe, en av Fredrika Bremers vänner, som också var Geijers vän.

Från år 1834 till 1847, Geijers dödsår, pågår brevväxling och sammanträffanden mellan Fredrika och Geijer — och i Färnströms bok får vi en god föreställning om denna vänskaps betydelse för dem båda. Geijer känner sig förstådd av Fredrika och hon är livligt stimulerad av hans originella personlighet.

Det värdefullaste i boken är urvalet av brevutdrag ur de bådas korrespondens — det *skrevs brev på den tiden!* Fredrika Bremer var en intelligent och öppen brevskrivare, och hon lockar ur den förbehållsamme Geijer många goda bekännelser. Tidens stil är mera känslös än nutidens, men just de direkta citaten ger atmosfär åt skildringen.

Nästa år — 1965 — kan vi högtidlig-

hålla hundraårsminnet av Fredrika Bremers död, och det kommer säkert att uppmärksammas. Hennes böcker, hennes liv och framför allt hennes brev har blivit en värdefull källa till kunskap om tidens kulturpersonligheter och andliga strömningar. Fredrika Bremerförbundet har bevarat hennes namn från att försvinna och dess tidskrift *Hertha* påminner ännu om Fredrika Bremers märkligaste roman, som på samma gång var hennes stora programskrift. Kvinnans jämställdhet med mannen, dvs. rättvisa, stred hon för. I denna bok om Fredrika Bremer och Erik Gustaf Geijer bevisas i varje fall hennes egen jämbördighet med tidens största män.

Färnströms bok är alltså ett värdefullt och intressant bidrag till Fredrika Bremers bild och till 1800-talets svenska kulturhistoria.

Gunhild Tegen

Emil Färnström:

Fredrika Bremer och Erik Gustaf Geijer. Natur och Kultur. Pris 16:50.

Kvinno- och familjepolitiken har ägnats avsevärt utrymme i årets riksdagsmotioner. Stora programmotioner finner vi från högern, folkpartiet, centerpartiet och kommunisterna. Det gemensamma för alla dessa är att man kräver radikala åtgärder för att avhjälpa de problem och svårigheter för familjerna som uppstått genom kvinnornas ökade indragande i förvärvslivet och dessutom vill man var och en på sitt sätt ge barnfamiljerna en bättre ställning i samhället. En annan gemensam nämnare är kravet om forskning bland förskolebarn; givetvis ställde från helt olika utgångspunkter.

Att utförligt behandla den oerhörda mängd av förslag som framkommer i motionerna är ogörligt i en kort krönika som denna. Till detta får vi väl återkomma när motionerna efter utskottsbehandling återkommer på riksdagens bord. Men låt mig bara notera några problem.

Barnbidragshöjningen med 150 kronor i år är det ingen som motsätter sig. Högern vill dock också ha skatteavdrag enligt gammalt känt mönster, fp och k säger ifrån att man ser denna höjning endast som ett steg på väg mot en fortsatt socialpolitisk reformgiv för barnfamiljerna. Kommunisterna kräver att en plan läggs fram så att barnbidragen

före år 1970 kommer att utgå med 1/3 av de verkliga barnkostnaderna, som redan år 1962 beräknades till ca 5.000 kronor och idag är någon tusenlapp högre. Centerpartiet vill ha ytterligare höjning av barnbidraget med kr. 500 inom 3–5 år. Också ett s. k. vårdnadsbidrag återfinnes i flera motioner. Centerpartiet har ett konkret förslag om 1.200 kronor till mödrar med barn under viss ålder, dock endast till hemmavarande mödrar. Kommunisterna är dessutom inne på att ge kompensation till alla småbarnsmödrar som vill och kan ta förvärvsarbete men som hindras därav på grund av samhällets eftersläpning av barninstitutionernas utbyggnad. Vidare vill kommunisterna att alla kvinnor som är arbetslösa i den meningen att arbete inte finns att få på den plats de bor, skall registreras som arbetslösa och erhålla arbetslöshetsunderstöd.

Familjebostadsbidraget är också uppe till diskussion. Centerpartiet t. ex. kräver att både familjebostadsrabatterna och de generella bostadssubventionerna avvecklas och att pengarna överföres till den allmänna familjepolitiken. Kommunisterna däremot kräver i särskild motion att grundbeloppet (det fasta bidraget för helt bidrag) skall höjas med 25 %, vilket ju innebär att såväl reducerat som förhöjt bidrag också kommer att höjas.

Samtliga partier fäster uppmärksamhet på bristen när det gäller utbildning av förskolelärare och kräver utbyggnad, vilket ju är nödvändigt för en fortsatt utbyggnad av familjepolitiken. Högern vill ha mindre kollektiva daghem därför att detta är en mycket dyr (!) form för barntillsyn. Man går istället in för familjedaghem och vill en utbyggnad

av lekskolorna och föreslår därför omfördelning av statens ekonomiska bidrag på så sätt att daghemmens driftsbidrag sänks till 800 kr per plats (det är nu 1.200 kr.) bidrag till lekskolorna ökas till 200 kronor (är nu 100 kr.) och för fritidshemmen vill högern sänka bidraget till 300 kr. (är nu 500 kr.).

Många andra frågor förs fram i de olika motionerna såsom pensionsrätt för hemmavarande kvinna, 1 års ledighet med bibehållen tilläggspenning vid barnsöd, höjning av husmödrarnas sjukpenning, ändrade statsbidrag till den sociala hemhjälpen för att bättre stimulera till utbyggnad, åstadkommande av en serviceinriktad och familjevänlig bebyggelse, utökad familjerådgivning, kommunernas ekonomiska ansvarighet för barnfamiljerna där obligatoriska skolmåltider icke införs, m. m. men som sagt till dessa och ännu fler problem får vi tillfälle att återkomma.

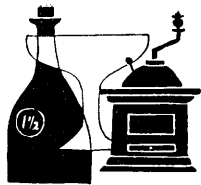
En sak är säker, i år kommer det att bli en intressefylld och intensiv diskussion över hela fältet ifråga om kvinno- och familjepolitik. Här måste också SKV som alltid vara med i debatten.

Gunneli

GARDINER – MATTOR – LINNEVAROR
SANGKLÄDER – MÖBELTYGER

Solnatorg 7 (Solna centrum) Solna 1
Telefon växel 83 04 90
Filial: Karlbergsvägen 36
Telefon 32 85 20 – 30 81 02

Har du tänkt på, lyckliga ägarinna till ett badrum, hur härligt det egentligen är att kunna slösa med detta strömmande, rena vatten, varmt och kallt, som kommer ur dess kranar? Vilken i bokstavlig mening källa till glädje det är, detta husets allra mest livsbejakande rum!

Det är sängdags i en barnfamilj. Två stycken ungar, smutsiga efter dagens mångskiftande och nyttiga verksamhet, ska bli skinande fina här innan de kryper i sina sängar. De överlämnas för en liten stund åt sig själva, för mor har annat att greja med.

Och vilken salig stund har de inte, dessa två våta och nakna människobarn. De slabbar, plaskar och stänker på golv och väggar. Barn och vatten! Plats för tusen lekuppfinningar i blöt-rummet. I mitten på det plattbelagda golvet finns en avloppsbrunn med galler över. Golvet lutar från alla håll dit, så vattnet rinner verkligen bort, och badrummet torkar av sig själv efter en stund. Ungarna får ägna sig åt den sundaste av lekar, att hälla, stänka, plaska och spruta vatten. En god ersättning för sommarens sköna badstrand.

Dörren har en plåt nedtill, som gör, att de kan blöta ner dörren utan att vatten rinner in i rummet intill.

Vi vuxna kanske nog ser det stora värdet i detta. Men när mamma tittar till sina båda blötdjur och vattenfesten måste ha ett slut, så uppkommer det kanske ett åskväder, jag menar, att hon grälar för att ungarna har stänkt ner inte bara golv, väggar och tak, utan även alla de små förtjusande firmaförpackningar med oumbärligt ditt och datt, som vi alla inte kan leva utan, och som trängs på hyllorna. Och tvättmedelspaketet står med våta fötter i en vrå. Och den skära plasttryschiga nedsärens att ha grejor i har blivit full av vatten. Och etiketterna lossnar från flaskorna av den fuktiga luften.

Måste det vara så? Måste man uppföra sig salongsmässigt i ett badrum? Kan man inte åtminstone försöka ha badrummet till vad det ursprungligen är tänkt som, ett rum att bada i, att tvätta sig ren i, ett rum som man inte behöver akta så förskräckligt noga för våta?

För små barn räcker det med en tvål, en borste och en handduk i badrummet. Tonåringarna med föräldrar drar strax dit en hel massa andra prylar. Nu skulle jag bara vilja predika om begränsning av alla de ting var och en anser sig inte kunna undvara i badrummet. Skulle man inte kunna tänka

sig, att var och en tar med sig en påse eller necessär med aktuella grejor, in och ut efter avslutad seans. Det är bestämt inte så besvärligt som det verkar, och tänk, vad man skulle vinna i trevnad! Och att snabbt kunna lämna plats för näste man. Man har ju bara ett badrum, vanligen.

Ett badrum, som är överlastat med burkhyllor, krokar, väskor, borstar, krämburkar, medicinförpackningar etc. etc., är ingen uppbygglig syn.

Mitt drömda idealbadrum ser ut ungefär så här! Inte för stort. Fönster. Vattenhårdig väggbeklädnad. Stort badkar, antingen inmurat eller fristående. Ett stort handfat med hylla över och kranar, som inte sitter fast i fatet utan på väggen bakom. Toalettstol av lätt tvättad modell med lock. Handduschen, som hör till handfatet placerad så, att den kan nås av den, som, med förlov, sitter på toaletten. Landets bidéfabrikanter blir inte så glada förstås, men detta gör bidén helt överflödig. Plats och besvär sparas! Ljuskällan placerad över en stor spegel ovanför handfatet. Värmeelement med torkrör för badlakan ovanför. Handdusch också i badkaret.

Fram för lite mera spartanska badrum!

Chiyuan.

ett återseende

Forts. från sid. 8

jag såg honom! Han är av den rätta sorten, tänkte jag! Stort adamsäpple, litet huvud och dålig hårväxt! Sådana ska man passa sig för. Ja — enda gången jag såg honom, alltså. På fars begravning. Men att du kunde fastna för honom, Lussi!

— Men Nina! — Du — du får inte missförstå mig. Det har aldrig funnits någon annan än Melgård för mig. Aldrig! Jag säger det bara för att du är min syster. Jag säger ju inte det här till alla och envar! Jag lämnar då inte ut en man om — om han så plågar livet ur mig. Jag är inte av den sorten.

Tystnad. Nina gömde näsduken på botten av väskan och stängde den omsorgsfullt. Långsamt drog hon av sig handskarna; lite vit talk satt kvar på naglarna. — Systemens lillfinger spretade ut i luften medan hon virkade...

Konstigt att se mors ring igen, Louise.

— Ja. Det måste ju bli *jag* som fick den, Nina.

Nina nickade. Trohetsringen hade de kallat den. Efter en liten stund skälvde

sig ett litet leende fram över hennes munvinklar.

— Du kan tro att Per har blivit en stor, stilig karl. Och så snäll! Han brås inte på mig, förstår du! Han har fars mörka ögon. Bruna ögon som du. Och så har han fått en sån snäll liten fru.

— Och mycket rik, har jag hört?

— Ja, rik också, säger dom. Ett helt år har de varit utomlands nu. Per studerar. Det kunde han inte ha gjort utan henne. Då hade det nog gått så bra. Den som vill bli vetenskapsman kan inte räkna med stor ränta på sitt arbete. Inte i pengar, väl.

— Det är väl Per, som har hjälpt dig på fötter, Nina? Jag menar ekonomiskt.

Det flammade till i fru Sigvarts blick — för första gången sedan hon kom, såg hon stint på systemen utan att strax ta ögonen till sig igen.

— Nej du. Jag har inte behövt Pers hjälp — inte sedan pensionatet kom igång för aderton år sedan. Då hjälpte han mig med att diska. Men det slutade med att jag hade två anställda i köket förutom jungfrun. Det är pensionatet jag kan tacka för att jag i dag är en — en välbärgad människa.

Fru Louise vände spetsen och började på ett nytt varv —

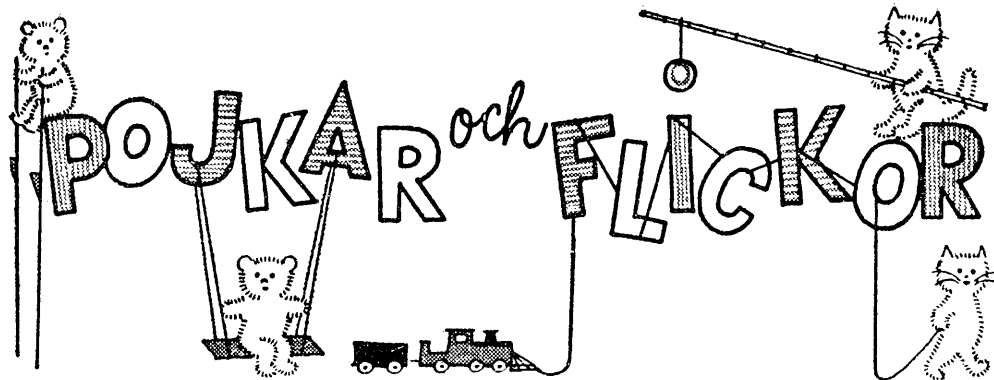
— Folk prisade ditt kök, hörde jag. En och annan hemmifrån bodde ju sommardag hos dig också? Mest herrar, förstod jag?...

(Forts. i nästa nummer)

ett trevligt brev

För en tid sedan fick vi ett brev som glädde oss synnerligen. Det innehöll beställning på två exemplar av nr 1 av Vi kvinnor och besked om två nya prenumeranter. Och det som hade inspirerat brevskriverskan var några rader i vår ledare om barnbidragen: "*Vi säger som vi alltid sagt: skär ner militärbudgeten!*"

Vi är beredda att sätta denna vår uppfattning på pränt i alla följande nummer, inte bara i hopp om att få flera prenumeranter, utan främst därför att detta är enda vägen att klara upp många socialpolitiska och kulturella bristområden — att minska militäranslagen.

Indianleken

Av Harry Iseborg

Känner ni Janne i Körsbärsgård — han som brukar leka buss? Och har ni hört vad han lekte en gång då han vrickat en fot och måste hålla sig inne?

Det började med att Janne satt och tittade på sin onda fot.

— Vad hopplöst, mamma, suckade han. — Här sitter man till ingen nytta.

— Ta färglädan och måla! sa mamma.

Då tog han fram färglädan. Först målade han en röd ring. Den betydde ingenting. Sen tog han blått och gjorde ett slott. Sen gjorde han figurer och blommor. Men det vart inget bra.

Så började han på ett nytt papper. Plötsligt hade han målat ett grönt land med en indian på. Indianen var röd och fick en svart häst att rida. Därefter målade Janne en gul häst, la penseln åt sidan, steg upp på den gula hästen och red i fatt indianen.

— Hej, Blå Fjäders! höjtade Janne.

— Hugh, svarade indianen. För indianer säger så ibland, åtminstone när de blir överraskade.

De red in i en brun skog och mötte en gredelin panter.

— Sjas, katta! skrek Janne och suddade ut pantern med suddgummit. En skär ekorre i ett träd skrattade och snattrade. På en gren gungade en vit gräsparv.

— Vackert här i skogen, sa Jan.

— Javars, sa Blå Fjäders. Hugh.

De travade förbi en gul sägbock, som betydde en älg. Sen mötte de i tur och ordning en grön kråka, som egentligen var en örn, en spräcklig kalv med sex ben och ett sjunde som blev över. Så Janne kallade benet svans.

Mitt i skogen var en blå sjö och de badade i sjön.

Vattnet var smeksamt och ljummet och Blå Fjäders lärde Janne indiansim. De dök från en stubbe vid stranden.

Under vattnet öppnade de ögonen och såg guldfiskar och snäckor och krabbor. Det var som en skog därinne, och i det gröna satt sjöguden med långt skägg och spelte fiol på en harpa. Jan hade turen att hitta sin slidkniv på sjöbotten — samma kniv han hade tappat i vattnet vid sommarstället året förut.

De badade och fiskade och drog braxen. Sen låg de på en klippa och soltorrade. När de var torra hoppade de i kläderna och gjorde upp en liten eld och lagade fisken de fångat.

Hästarna betade av gräset eller drack ur sjön, pojkarna klappade sina springare och sa att de var duktiga pållar. Så bar det av igen och nu kom de ut på prärien, ett väldigt land, och långt, långt bort syntes bergen — där sol, måne och stjärna gömmer sig när de vill sova.

Janne målade ett tusen femhundra bufflar, som gick därute och bölade. Egentligen var det väl inte fullt så många, kanske bara fem, men på låtsas kunde det gälla för tusenfemhundra, mente Janne. Inte kom han heller riktigt ihåg hur buffeln ser ut, så det vart mest långhärliga tuppar med horn på. Men djuren var stora och rätt så arga, och så kom en ilsken buffeltjur och ville stängas.

— Vad ska jag göra? frågade Janne. Tänk om han petar till oss med hornen. Då får jag kanske ont i den andra foten också.

— Gör ett stort regn, sa Blå Fjäders.

Då skyndade sig Janne att måla ett stort regn, så tätt att buffeln inte kunde se sin egen nos framför sig där den sprang.

— Mu, sa buffeltjuren och stannade, men Janne och hans röde vän red undan i skydd av regnet. Så var de fria igen och kunde galoppa ut i torrt och vackert väder.

Längre dröjde det inte förrän de mötte en väderkvarn, som var ute och knallade. För Janne hade läst om väderkvarnen i läseboken. Kvarnen var ledsen för att det inte blåste. Så Janne målade lite brun vind åt kvarnen. Då begynte kvarnvingarna snurra och kvarnstenarna mala, så att mjölet yrde. Men Janne hade ritat på tok för stor vind, så att kvarnen kunde inte stanna när mjölet var slutmalet. Kvarnstenarna fortsatte av bara farten, och rätt som det var hade de malt fram en gnista, som föll i gräset. Då kom elden springande över prärien.

— Rid undan! ropade Blå Fjäders. Rid, rid — annars tar oss elden!

I rykande ränn bar det av. Manarna fladdrade och svansarna pekade rakt ut. Elden kunde också löpa. När hästarna tog fyra steg tog elden tjugo. Redan kände ryttarna värmen från den sprakande springbrasan. Redan kom gnistor i luften, fräsande som tomtebloss. Redan rykte det ur indianhästens svans och bolmade ur den gula hästens. Då ritade Janne en sax och klippte av svansarna. Så blev det ju lite lugnare. Men inte mycket. För tror nån att elden ger sig för så lite? Nej, den är en envis gynnare. Den pustade och nös och fnös och var dem så nära, så nära att... ja, så nära var elden att jag rakt inte kan säga hur det gått om inte... Gissa vad Janne gjorde? Jo, han målade en flod och — hopp, var de över vattnet och kunde stå på andra sidan och se när elden trillade i floden och slocknade.

— Puh, utbrast Janne där han satt och målade, det var bra nära...

— Vad menar du? undrade mamma.

Han talade om sitt äventyr med färglädan och indianritten och elden.

brev till redaktionen

Brev till redaktionen är mycket välkomna och vi öppnar gärna våra spalter för läsekretsens synpunkter, det må sedan gälla stora eller små frågor. Skriv till Vi kvinnors red. Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va.

skatt på pensionen – deltid och gruppliv orättvist!

Ibland kan man verkligen bli förgrymmad. Som exempelvis före jul när slutskattsedlarna kom. En pensionär ska ju i princip inte behöva betala skatt på sin pension och det är ju gott och väl. Men ändå fick min mor en kvarskatt på 254 kronor trots att hennes enda inkomst är folkpensionen och en liten egen intjänad pension på 1.200 kronor om året.

Eftersom min mor bor hos mig och min familj och min make och jag – enligt taxeringsmyndigheternas sätt att se det – har relativt hygglig gemensam årsinkomst så lever min mor billigare än hon skulle göra om hon bodde ensam. Det är naturligtvis sant. Men ska hon verkligen beskattas för den skull? Vad taxeringsmyndigheterna glömmer bort är att jag, när jag tog hand om min mor, som är sjuklig av sig, fick lov att skära ned min egen arbetstid först med två timmar och sedan ytterligare med två, så jag arbetar nu bara på halvtid. Min egen skatteförmåga är sålunda nedsatt på grund av att jag föredrar att ha min gamla mor boende hos mig i stället för att placera henne på något vårdhem.

Är det robotar som sitter och granskar våra deklarationer? Människor med hjärta och hjärna borde kunna sätta sig in i hur folk har det. Alldenstund man i sin självdeklaration försöker förklara det efter bästa förmåga.

Orättvist beskattad.

Efter att grupplivförsäkringen trädde i kraft förra året har vi på min arbetsplats – som är ett stort varuhus i Stockholm – märkt hur arbetsgivaren plötsligt börja visa påtagligt intresse för arbetstidsförkortning. Strävandena från arbetsgivarens sida går ut på att få ner de deltidsanställdas arbetstid under 13 timmar i veckan. Det hela sammanhänger utan tvekan med försäkringspremierna till grupplivförsäkringen.

Alltså, inte nog med att vi, som arbetar på deltid ska gå miste en del andra sociala förmåner, utan nu vill man också försöka få oss utanför grupplivsystemet. Vi har i alla fall anmält saken till vår fackförening och jag ville bara be alla andra deltidsarbetande vara på sin vakt mot liknande försök.

"Bakom disken i 20 år."

bara "hemmamammor" i läsebok

Jag har pysslat lite med barnlitteratur. Och i detta sammanhang understryker jag endast vad SKV:s handlingsprogram anför: aldrig får vi förtrotas att kämpa mot serieländet! Men i småskolans läseböcker har jag länge förargat mig över illustrationerna. Där finns inte en pappa, som är framställd som arbetare, för att inte tala om de snälla och menlösa mammorna: knut i nacken och förkläden. Där lämnas då ingen förståelse för ev. förvärvsarbetande mamma!

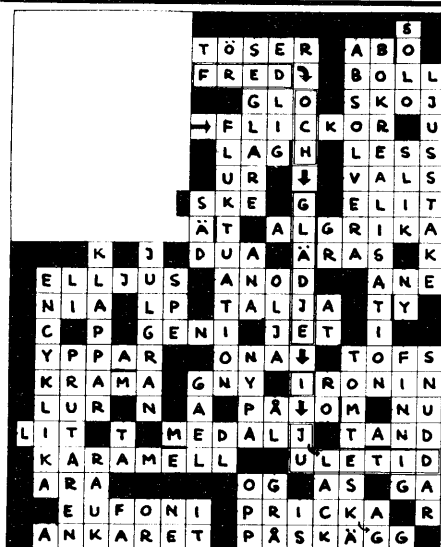
ABC

– Sän tur att jag kom att måla ett vatten, mamma, slutade Janne sin berättelse. Annars kanske vi hade bränt oss ordentligt.

– Jo, jo, sa mamma. – Det är nog klokast att akta sig för elden. Så det gör du säkert i fortsättningen, Janne.

– Ja, sa Janne. Sen satt han tyst och tänkte en stund. – Du mamma, sa han så, – det är kul att leka indian emellanåt. Jag känner mig faktiskt lite bättre i foten. Jag tror jag bjuder Blå Fjädern på lite pankis med blåbärssylt.

Och så målade Janne ett stort fat gula pannkakor och en röd kruka med världens godaste blåbärssylt.

Barnens efterlängtrade 3-DIMENSIONELLA BILDERBÖCKER

har utkommit med nya bildsagor. Tip+Top är fortsättningen på Panorama-seriens klassiska sagor: Hans och Greta, Rödluvan, Askungen, Törnrosa och många andra som fortfarande finns kvar. Mer än 250.000 ex. är sålda. 4,25 st.

Hos alla bokhandlare och övriga återförsäljare.

TIP-TOP-SERIEN

pris
4:75

FÖRLAG BOK-KONSUM

TV - Radio - Transistor

– alltid ett fynd hos

Blekingegatan 6 – Tel. 40 96 11

Rätta lösningen julkryss –63

Här ger vi rätta lösningen av julkryss -63. Och vinnarna – dvs. de som svarade för de tre först öppnade rätta lösningarna är:

Fr. Agnes Ottosson, Storgatan 90, Hovmantorp. Fr. Hilda Larsson, Rönnovsgatan 23, Hälsingborg. Fr. Ingrid Johansson, Kolmårdsvägen 57, 2 tr., Lidingö 3

som alltså har att vänta var sin bok.

Sveriges Radio-TV förnekar sig inte

Det svenska folket liksom många andra folk följer med djup sympati och stor uppmärksamhet den amerikanska negerbefolkningens kamp för likaberättigande. Inte minst har TV bidragit till att hålla oss informerade – de 200.000:s marsch mot Washington förra året gjorde ett oförglömligt intryck. Ledaren för demonstrationen var Bayard Rustin. TV hade också ett utomordentligt tillfälle att låta honom komma till tals inför svenska folket och berätta om negrernas frihetskamp när han befann sig i Tyringe på Internationella konfederationens för avrustning och fred kongress – TV underrättades om att denne märklige man befann sig i Sverige, att han var i Stockholm, att han var villig att berätta om sin verksamhet för negrernas frigörelse, att han kunde sjunga och att denne gudabenådade sångare med sina melodier tolkar de amerikanska negrernas hela lidande, lidelse och frihetslängtan. Men Sveriges Radio slog dövörat till och berövade svenska folket en högtidsstund och en oförgätlig upplevelse. För Rustin, fredskämpen, hade TV inget utrymme!

en zigenarflickas barndom

Forts från sid. 7

med på noterna, även om vi inte använde oss av sådana i bokstavlig mening, för vi spelade på gehör.

Men vad det dansades i denna lokal! Vi fick spela om samma stycke flera gånger, man hurrade och stampade och skrek: "Dacapo, dacapo!"

Detta blev inledningen till den musikerbanan vi utvecklade under vår barndom. När vi inte spelade till dans, så gav vi konserter där far fick möjligheter att spela mera av den zigenarmusik han behärskade så väl.

Och eftersom jag tyckte om att sjunga, så fick jag göra det uppe på scen. Jag vet inte om det var "Havsörnsvalsens" eller "Jolly Bobs" fel att jag höll på att spräcka mina stämband, men jag repade mig efter en tid.

Så småningom kom vi på vår turné upp till Skellefteå. Där fick vi ett förmanligt engagemang på ett stort tivoli, Vi skulle spela där hela sommaren. Här lät far sy upp några dräkter som

vi skulle ha när vi spelade. Han hade själv ritat modeller till dem. De såg ut som ryska kosackuniformer. Min kjol och Pauls byxor var av blå manchester-sammet, och till det hade vi fått gula sidenskjortor som gick högt upp i halsen. På huvudet hade vi de s. k. kosack-mössorna som bestod av mjuk blå sammet i kullen och vitt skinn runt om i brämen. På fötterna hade vi svarta stövlar.

Far hade vanliga ljusa byxor, och hans sidenskjorta hade en vacker olivgrön färg, och på huvudet hade han samma slags mössa som vi.

Nog tyckte jag att vi var en stilig trio som här framträdde på estraden.

Men stiligast tyckte jag förstas att far var! Hans bruna hy och mörka ögon stod så vackert till den här elegansen.

Här i Skellefteå träffade far en gammal barndomsvän, som ville att vi skulle spela på hans cirkus.

Det var Jack Rodin, mera känd under namnet "Brasil Jack", han var då direktör för den berömda "Cirkus Zoo".

Denna farbror Jack, som vi barn kallade honom, var mycket förtjust i zigenare och närhelst dessa kom på besök fick de gå gratis på hans cirkus.

Den som en gång sett Brasil Jack glömmmer honom inte. Hans långa seniga gestalt, med det vackra brunbrända ansiktet, den kraftigt böjda näsan, som gav iakttagaren en känsla av att här se en ättling av det gamla inkafolket framför sig.

Han gick alltid klädd i stövlar och ridpiska.

Hans specialitet var ju hästdressyr. Nu hade farbror Jack en attraktion av ovanligt slag i sitt etablissemang. Det var den s. k. "Krokodildamen". Hennes hud lär ha liknat krokodilskinn, därav namnet. Och hon lär ha haft dessa högt stående önglober, som krokodiler har. Jag minns att far inte tillät mig att se henne.

Men jag fick däremot tillfälle att höra hennes röst. En gång när vi barn lekte inne i kökstället satt hon där.

Trolle, som då var i tolv-trettonårs-åldern och numera är chef för Cirkus Zoo, råkade stöta till en stol så att den föll omkull. Han blev då förmanad av denna dam, som var därinne. Hon var alltid klädd i svart med en tät slöja för ansiktet.

Varken förr eller senare har jag hört en sådan melodisk stämma som hennes. Jag hörde henne förmana Trolle på tyska, det var det språket hon talade.

Hennes röst lät som en sprödd mjuk silverklocka, med vemod i stämman. Just därför att jag inte fick se henne, utan bara höra hennes röst, är jag nog den som har ett vackert minne kvar av denna sällsamma dam.

Ibland hände det att far ville träffa sina släktingar, då kunde vi förena oss med dem för en tid.

Far visste ju att det kunde ha sina besvärigheter att resa i stort sällskap. Det kunde ju hända att någon av lägers innevånare på ett eller annat sätt gjorde sig skyldig till någon försummelse eller oärlighet av något slag. Och då kunde hela lägret bli beskytt för detta.

Tyvärr har det alltid varit så, att om någon zigenare har bott på något ställe och gjort sig skyldig till något, så har alltid den zigenare som kommit efter fått betala skulden med misstänksamhet från folkets sida.

Nu är det väl så att det är lättare att döma än att bedöma.

Far kunde inte läsa, men han hade ett förvånansvärt gott minne. När han hade fått en sak uppläst för sig, så satt det kvar hos honom.

Han talade flera språk, bland annat tyska, franska, finska och framför allt ryska.

När vi var i sällskap med våra släktingar, och vädret inte tillät oss barn att vistas ute, minns jag att vi satt och lyssnade på vad de äldre talade om.

Om det var något som inte lämpade sig för barnaöron, så gick de snabbt över till att tala ryska med varann. Men när de talade på zigenarspråket sinsemellan, om sina barndomsupplevelser, då satt vi ungar med öronen på helspänn.

Far var född i Frankrike i provinsen Gascogne men under hans barndom vistades farfar och farmor mest i Ryssland, eftersom farfar var rysk zigenare.

Vi kunde få höra farbror Kaldaras eller farbror Bessik säga:

"Minns ni när vi var unga och dansade på teatern i Petersburg?" "Eller kommer du ihåg, Johan, när Bessik blev biten av en skorpion, och far blåste ut nikotin ur sin pipa och la det i bettet för att det skulle verka som motgift."

"Ja, men kommer ni ihåg när vi reste i Sibirien, och det var så kallt. Och vargarna kom så nära oss att vi var tvungna att stanna mitt på vägen och göra upp eldar, för att hålla dem på avstånd."

"Och minns ni hur oroliga kvinnorna blev? De var ju nedstoppade i slädarna så de hade inte sett vargarna. Och när de frågade oss varför vi tände upp eldar så sa vi att det gjorde vi därför att det var så kallt och att hästarna frös."

"Minns ni det?" sa far till sina bröder. Ja, så kunde det låta när de kom igång och berättade gamla minnen.

Det kringflackande liv vi förde, kanske kan tyckas framstå som något väldigt bohemiskt och romantiskt.

Men inte låg det väl så mycket romantik i en sådan sak. Som när vi hade färdats en hel dag mitt i vintern och fram emot kvällningen kunde komma till en bygd och far frågade en bonde om han mot betalning fick slå läger på dennes mark.

Och bonden svarade nej, därför att han inte alls var trakterad av att få dessa främlingar på sina ägor.

Och när flera sådana situationer kunde uppstå efter varann, så vill jag inte påstå att far såg sorglöst på tillvaron.

För att leva som bohem, är väl ändå att ta livet ganska sorglöst? Men visst hade det väl nyhetens behag att få resa från plats till plats.

Men det förde ju också med sig en hel del oro. Man visste inte hur man skulle bli bemött på det nya stället man kom till. Skulle vi få sätta upp våra bopålar där? Och fanns det något arbete för far, eller skulle vi få något engagemang? Ja, det var många frågor som man inte visste svar på förrän efteråt.

Och när jag nu har plockat fram några av mina barndomsbilder och återupplever dessa, så tycker jag nog att jag själv skulle vilja säga att det i alla fall finns något av ett äventyr över dem.

MALARE HENRY KJÄLLANDER
till Eder tjänst
BONDEGATAN 65 – STOCKHOLM Sö
Tel. 43 31 89 – 41 62 59

KÅSERIET:

att åka tåg

Jag har en stor passion som jag burit med mej ända sedan barnåren. Det är tågresor, korta och långa, med eller utan sovkupe, inom eller utom Sverige, i första, andra eller tredje klass (då denna fanns).

Nu för tiden inser jag att det är mycket barnsligt att tycka om att åka tåg. Folk är ju så resvana. Den rätta attityden är att vara mer eller mindre blasé på resor. Precis som det nu anses vara fint att tycka att svensk humanskost är botten. Att numera bekänna att man älskar falukorv är faktiskt modigare än att förklara sig vara ateist. Nej, resan skall betraktas som ett nödvändigt ont, något som alltid innehåller diverse strapaser, något som man genomlider på väg till ett lockande mål och något man får betala dyrt för. Jag borde sålunda ha levat i järnvägens barndom, i ångloken explosiva tidsperiod, då loken ännu betraktades som ett mellanting mellan de gudomliga naturkrafterna och djävulen själv.

Nu när tågen hör till de banalaste av alla fortskaffningsmedel som till och med de allra minsta i samhället har råd att begagna, då är det naturligtvis ingen som längre bekänner sin kärlek till själva resan – annat än barn och så undertecknad.

Resans tjusning börjar när man väl fått upp resväskan på bagagehyllan, känner den första knycken då loket sätter igång. Är man ensam – vilket i detta fall enbart ökar nöjet – tar man först upp den tidning man sparat på under dagen. Det är bäst att börja med tidningen, innan läget i kupén eller vagnen s. a. s. stabiliserat sig, innan alla fått sina rätta platser, krängt av ytterkläderna och slagit sig ner och under den värsta påsprasselperioden. Tidningen kräver inte samma koncentration som boken, korsordet eller rebusen eller tankenötter i stil med bröderna Andersson som hade en morbror, som var brödernas morbrors son. Man tar först det lät-

tare godset som nyheter, kåserier och korta reportage. Sedan börjar man från första sidan igen, läser utlandskorrespondenterna, kulturartiklarna och den eventuella novellen. Ledaren sparar jag alltid till sist, såvida den inte handlar om Europamarknaden då jag inte läser den alls, förvissad om att jag ändå inget begriper.

Efter tidningen är det lämpligt med en rökpaus eller fruktpaus, om man tillhör dem som skrämts av amerikanska läkarrapporter. Under tiden kan man granska medpassagerarna, förvissad om att de säkert redan placerat en själv både i samhällsgrupp och inkomstklass. De flesta sitter bara och stirrar genom fönstret, och visst kan det också ha sitt behag men måste väl ändå bli rätt tjattigt i längden.

Så är det då dags för boken omsorgsfullt utvald sedan dagar tillbaka. Romaner och novellsamlingar passar bra, helst episka romaner där händelserna följer i jämn lunk och i vilka man lätt hittar stället där man sist slutade läsa. Lyrik och tågresor är en lite mer invecklad kombination. Efter fjärde kapitlet kan det vara nyttigt med en liten paus och en promenad mellan vagnarna. Finns det kaffévagn kan denna besökas. Promenaden dit genom vagnarna är mycket givande. Det är underligt att vagnarna i ett och samma tågsätt kan ha så olika atmosfär, beroende på passagerarna. Det är som att vandra genom olika världar. I förstaklassvagnen märker man en lätt doft av cigarr och pu-

der eller kanske av fransk parfym. Det bullrar mindre här och herrar med diplomatportföljen över knäna och kalkyler i plastfodral höjer knappt blicken när man passerar, medan de flesta passagerarna i andra klass har tid att ägna sig åt en på ett helt annat sätt. Kanske man har mera intresse för medmänniskorna i andra klass.

Av någon anledning möter man sällan bekanta på tåg. Bland alla människor sitter man så ensam och allén. Det känns skönt, en rofylld anonymitet, som man frivilligt påtagit sig och som man trivs med.

Man hör ofta människor klaga på att de inte kan sova i sovkupe. Jag brukar heller inte lyckas så bra med det. Men jag *älskar* att åka sovtåg. Det är så rofyllt att ligga och höra hjulen mot skenskarvarna. Man kan ju läsa, dricka lite varm mjölk som man har med på termos. Tänka på roliga saker. Veta att ingen kommer att störa en under denna natt, något man uppskattar som småbarnsmamma.

Det är en viss konst att åka tåg, men har man lyckats lära sig den kan man överse med den långa kön till kaffevagnen, med passageraren i överslafen som inte vill vädra eller mannen med de många väskorna och de stora fötterna.

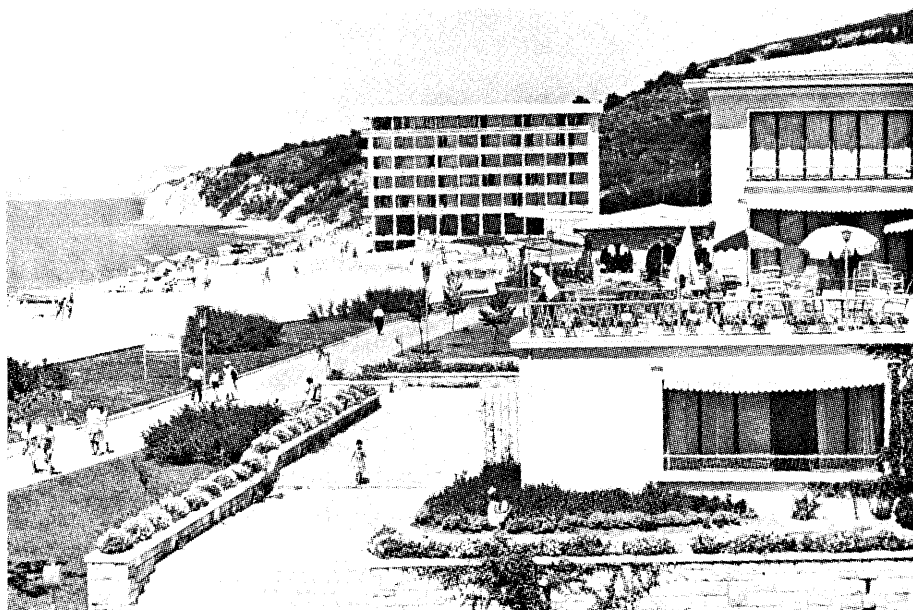
Efter denna lovsång borde Statens Järnvägar anställa mig på sin reklamavdelning, för också reklammännen åker väl fritt på tåg?

Kraka

– Vad den föreställer? Det är ett vintermotiv. Jag kallar den "vita vidder".

**Res
med
SKV
till
sommar
och
skön
semester**

Bulgariens Solkust sommarens resemål

SKV inledde förra sommaren en reseverksamhet, som blev stor succé. Deltagare i den första turistresan har redan låtit höra av sig och anmält sitt intresse för nya resor.

Och i sommar går färden till den bulgariska Svarta havsrivieran. Programmet är just nu under utformning och så mycket kan avslöjas att det blir en verkligt fin rekreationsresa med sol och salta bad och intressanta utflykter. Eventuellt planeras en tvådagarsutflykt med båt till "orientens port" — Istanbul.

Insänd nedanstående blankett och begär närmare informationer om SOMMARENS BÄSTA RESA. Adressen är SKV, Norrtullsgatan 5. Stockholm Va.

Jag är intresserad av SKV-resan till SOLKUSTEN och ber om närmare informationer om program och prisuppgifter.

Namn:

Adress:

Postadress: